

TEMA YA 51.

30/2.

Moja — lefa yo mogolo wa monna wa basadi.

6280. Lefa la monna wa basadi le na le dithōpha tše pedi. Lefa la ngwako o mongwe le o mongwe. Lefa la meata a monna. Lefa le we la monna le emetše malapa a gwe ka moka ga ōna. Lefa la mangwako, ke la ngwako o mongwe le o mongwe. A na le bo moja-lefa a ōna. Gōdimu ga dithoto tša monna, di a baganywa bana ba maitšibulo go ya ka malapa a bona. Mong khošana ya bona e gōna, ke ya ngwako o mogolo. Ke yena moji wa le-thoto.

6281. Monna a ke a tšeya basadi ka tšatši ka lethii. O ba tšeya ka go latelana. Ka baka le we bana le bona ba ya ka go latelana ka go tšeiwa ka bo mmagō bona. Mpa mosadi wa nto e kholo, le ge a ka šala a tšeiwa moragō, ka moka ga bona baadi ba swanetše go tima mellō ya bona. Mollō go ta tuka wa mosadi yo mogolo, ka moka ga bona ba swanetše go tšeya mollō ka lapeng la gwe.

30/3

Go šupa gore ke yēna ke yēna mmagō bona. Ke yēna yo we a swanetšego go bēlōga moja-lefa.

6282. Tomō ya ngwaga o moswa e šupa madulo a tatelano ya bana. Ngwana wa nto e kholo o loma pele, a šielā baratho ba gwe. Ge baratho ba gwe ba feletše ke moka go loma ba mosadi yo a latēlago mosadi wa thetima-mellō. Ka motagō ga mo we ke ba yo a latēlago yo we. Ke moka bana ba loma ngwaga ka ōna mokhwa o we gofithōla ba felēla. Ke tšhupe ya gore mogolo ke yo, o latēla ke yo. Digaleng go tēna molatedi wa moja-lefa pele. Moja — lefa a šala ka moragō. Ke gore khošana a ba leke ka yēna digale, digale ba leka ka molata. Moja — lefa ona le baratho ba gwe. Mogolo a hwa, moratho wa gwe yo we a no latelago ke moka o dula maaulong a gwe.

6283. Moja — lefa ke gore mosadi wa thetima - mellō, mo a ka the be le ngwana. Rangwané wa monna wa basadi, o swanetše go lebella mote wa mogolo wa gwe. Goba morwa wa rangwane. Mong barwa ba monna a ba swanēla go šala ba dula tulong ya papagō bona.

8 Ba tšhaba gore le ge ba ka ya ba tšeya mosadi wa the bula - nto,
a ta a ba le ngwana a ka the ke a dumela go fa ngwana lefa.

30/4 Ka gobane o ta re le nna e be e le papa. Khanthe rangwane goba
morwa wa rangwane a ka the ke a khôna go gana.

6284. Morwa wa mosadi yo a latêlago morwa wa the tima - mollô,
a ka ba moja lefa. Fêla taba e a e ke e dirêga. E ka no dirêga
fêla ka go bôna gore theša the timile. Le ga go le bjale molaô
o ta fiwa, wa gore yêna a še yêna mong moja - lefa. Ka baka le
we o swanetše go tšeya mosadi wa the bula nto, ke yêna yowe a ta
tago a ba moja-lefa. Ge e thale mosadi dilo ka moka di ta
laola ke yêna. Mothang mosadi yo we a tawalago ngwana wa
mothankan ke moka thoto ka moka ga yôna e letêla yêna. Mo a
gudilê ke moka ba mo gafêla thoto.

Temana ya 1: Moja-lefa ke wa nto kholo.

6285. Ge monna a ka hwa a šiya basadi. Nyakišišo ya moja-lefa,
ba nyakišiša ngwakong o mogolo. Ka gobane ke ôna owe o swanetšego
go bêlêga moja-lefa. Ngwana wa pele ke yêna moja-lefa. Ge ngwana
yowe wa pele a ilê ahwa, yo a mothatanago o swanetše go ba moja-lefa.
Goba ngwana yo we wa pele o wa nyatšiša, moratho wa gwe o swanetše
30/5 go dula tulong ya mogolo wa gwe. Ke moka moja-lefa bo no thepela
ka bana va we ba nto kholo ya mošate, e re go tšhikidi ya re mafene.

6286. Nyatšo ya moja-lefa. Amago moja-lefa o tšwa a rwele
moja-lefa ka the-rotwana. Go thekwe melaô ya papagwe. Mereba.
Ke gore ge papagwe a mo roma, ke moka a mohurall. Khurallo e
we ya gwe ke ya khano. Ke moka ngwana o fata ke tše di mo
lebanego. Papagwe a ka the ke a khôna go mo šupa dilo tša
bogolo ka baka la mereba ya gwe. Ka baka la mereba ewe ya gwe,
ke gore le melaô ya papagwe a ka the ke a e kwa. Le yêna
papagwe o ta mohuralla, a thôkôšêla ngwana wa go romêga. Dipeelo
tša banna ga di swane, ka gobane ngwana wa go tšwa ba rwele, ka
lebaka le lengwe a la ba moja-lefa, ka lebaka le lengwe a the bê
yêna.

6287. Lapa a le ji le ngwe. Lapa le lengwe le le lengwe le na le lefa la lona. Bjale le bilê le na le moja-lefa. Mong yêna khošana ya bona, a ka the ke a laola malefa a malapa. O laola lefa la go šiya ke papagwe gammôgô le lefa la lapa la bo. Bogolo bjona a dutši a ba goletše ka moka ga bona.

3016 6288. wa ba wa tala o wa tala, wa ba wa tšhego o hwa nayô. Ke gore moja-lefa ka lapeng la bo ge go the na lefa, a ka the ke a duma go amoga bo morwa rragwe mafe a malapa a bona. Yêna a ka no ba mogolo fêla a dutši a le moditšana. Barwa rragwe bona mo ba na le taba ba ta mmotša bjale ka ge e le papagô bona. Le thakošana la lešaka lona ba swanetše go mo fa, ka gobane ke molaô wa gore lešaka le na le le thakošana. Bjale le thakošana le we ke la mong mote. Mong mote ke yêna moja-lefa. Mo a tha ka a šoma a tšwa kudumêla makhura a peelo, o ta ba a no hwa e le modidi.

Temana ya 2: Moja-lefa o no šala, ke moja-lefa a šilê barwa.

6289. Ge moja-lefa a ka hwa pele ga papagwe, a šiya barwa. Moratho wa moja-lefa a ka šala a lêla bana ba mogolo wa gwe. Têlô e we e bolwa-bolwago ke ya gore o ta dula le amago ngwana. Maata a go laola lefa a ka the ke a hwetšana. Lefa le swanetše go ba gôdimu ga matsogô a papagô mohu. Moratho o ro dula le mosadi fêla, ke ōna a lêla bana ba mogolo wa gwe, ka baka la gore mo a tswere thelo a ka the ke a ba kôna. Moja-lefa o ta utuluga ka moragô ga lehu la papagwe mohu. Go dula le motho a
3017 še go tšeya thelo.

6290. Lehu la papagômoja-lefa. Ka moragô ga mo a latetše morwa wa gwe, ke gôna ba ka khobakanago, ba tilo gupudišana mabapi le moja-lefa. A ba diyo keteka ba thôma ba lla thello tha mohu pele. Ka moragô ga thello ke gona ba ka khônago ba nyakišiša moja-lefa. Ge mohu wa moja-lefa a ilê a šiya morwa goba mosetsana, morwa yo we e swanetše go ba yêna moja-lefa.

Morwa yo mongwe goba moratho wa mohu a ka the ke a ba moja-lefa, e le gore moja-lefa o ilê mo a e hwa a šiya mosadi. Khoši ya hwa ya šiya morwa, morwa yo we o swanetše go tilo ba khoši. A go dumelwe gore morwa yo mongwe wa mokhalabje a buše. Monna a ka the ke a tswala khoši ga bedi. A ka buša moratho wa mohu, ge moja-lefa a ka hwa a thešū a loše mosadi.

6291. Moja-lefa o šiya a lošitše mosadi. A moragōga mo a kwane le mosadi le batawadi ba mothepa le ba mosogana ba o kwane, ke moka a hwa. Moratho wa moja-lefa o swanetše go šala a yo tšeya mosadi yo we a dule naē. Ke mosadi wa gwe fēla ke wa mogolo wa gwe ka molaō. O swanetše go tšeya wa gwe mosadi. Bana ba we a bēlēgago le mosadi yo we, ba mmitša papa rangwane. Le mmagō bona o dula a ba botša gore papago lena o hwilē. Bjale yo ke moratho wa papago lena. Moratho wa mohu a ka the ke a ba moja-lefa. Moja-lefa e ta ba morwa mosadi yo we a go šiya a mološitše.

6292. (a) Leake o ilê a hwa a šiya basadi ba bedi. Maina a basadi ke bo Mahodu le Ngwana-atou. Mahodu ke mosadi yo mogolo ya we, a ilego a ntšha monna thakeng. Bjale Mahodu a ba le thari ya banenyana fēla. Monna a bōna gore a ka hwa le leina. A ntšha dikhomo tše dingwē tša manyalo wa moredi wa gwe a nyula Ngwana-Matau ka ōna. A re teng ga malokwa a go swane, mothomongwe, o ta ta a gudiša khoro ya ka. Mosadi yo w mo a lebeletše Mahodu o re ke bo mmatswale. Ka theko e nwe ke mogadikane ka gobane monna o dula na bo bedi ga bona.

6293. Mafa o Leake. Mosadi yo la wa bobedi o ilê a e-tšibula ka ngwana wa mothankana. Leina la gwe ba re ke Piafale. Mafa a baredi ba bangwe a šma ka lešaka. Khopolo ya monna a gopola gore ngwana o ta šuniša lefa la manyalo a baredi, ka gobane o bikilwē ka dikhomo tša go-tšwa moredi wa Mahodu. Goriale mo we ke gore ke ngwetši wa gwe. Khopolo ya gwe e ilê ya fetoga lefēla ka moragō ga lehu la gwe.

3019 6294. Lehu la Leake. O ilê a hwa a šiya dikhomo tša maata a gwe tše tshelago (ntaba.) Tša baredi ba mahodu ka Bakeng e be e le masome a mabedi di nago le dikhomo tše mabala-a-nkokotwana. 28 ya dikhomo. Ba ilê ba thaba khomo e ngwe ya dikhomo tša gwe ba mmoloka ka yōna. Ka letšatši la thobošo ba thaba e e ngwe, ba thoboša bana ba gwe. Ke moka thello tha mohu the fedilê. Ba re diphiso tša tou a di phathagane. Goriale mo we ke gore a ba ka ba rera lefa la mohu, ba ilê ba re, re swanetše go bōna monyanya wa thobošo. Morêrō wa lefa la mohu ba o beela letšatši le lengwe. Ke moka ba thwa ba e nwa mabjale a bona. Ba palakana ba boela magae a bona.

6295. Letšatši la morêrō wa lefa la mohu. Theema the theroka the re, lapa a leji lengwe. Goba mejako a e jêlane. Lion (Lameele) ke moratho wa mohu. Leina le la Lion o ilê a rēla ke makhwa ge ba tšwilê letsole la go tsoma. Phōlōfōlō e be e tha fete ka mo a tago. Ke ta thaloša ka moragō lebaka la go bolaya ga gwe. Bjale a re go bona, mogolo wa ka o hwilê, re šetše nyanyaneng. O šilê dikhomo tša go tiya thōgō ya gwe tše nnê. Dikhomo tše pedi di ilê tša šomišwa melaš ya lehu.

3020 Bjale re swanetše go e ledišana mabapi le thoto ya go šiya ke mohu. Ke moka mo a riale a boela a dula fathe.

6296. Dinawa nka-be di bipetšwa, nkabe di bipetšwa bašaabi. Banna ka moka ba ilê ba bipelwa. Ke ge monna yo mongwe a bōna gore taba e bipetšitše banna. Ke ge a bolabola ka dinawa. Mo la e be di bipetšwa bašaabi e be ba ta lethetša go šaaba. Ba re a go motho le ka o thii yo we a ka tebago ditaba tša mošaša o. Di swanetše go teba ke wena Lion gammōgō le khadi. Kena re ka tēna fōla ga re okwa gone le khanetšano. Lion o ilê a gafēla khatšedi ya gwe di tšhila. A re go yēna ditaba tša malapa a go šidiwe.

6297. Ditšhila a re, nna a ke mogolo ke mokokompo ke mokhufsi mmōna tša kholê tša khaufsi ke a ukamēla. Ka moragō ga mo a e

thetile, a thoma go bolabola. Lefa la baredi ba mahodu ke la mong mahodu. Ke yena yo we a swanetšego go le laola. Bakeng the dikhomo tše nnē tša masta a mohu, tšona ke bitwa go di bolabola. Tšona di ka teba ke ba ditedu. Ke moka ke feditše la ka lentšu. Ke e le bjala bo giwa thato. Goriale ke banna. Mothare mo o namelwa o thomiwa ka thitong. Bjale rena re o thomile ka dithabing. Ka baka le we o ta re bita. Ditaba ka moka a di eme, re tebe moja-lefa pele.

3021

6298. Morero wa ba wa moja-lefa. Banna ba re, a re boneng moja-lefa pele, re ta khona re tšena tabeng ya dithoto. Lion a re go khadi a ka thaloša, ka gobane mothomongwe mohu a ka fo ba a mmutšitše. Ba ile ba dira khakhamphothu. Khakhamphothu ke gore yo la o re a go thaloše yola. Ke khopa nnē. Ke ba-thale ba bedi a ba fothelane peebe. Ka gobane yo la o ta re fotha, yo la le yena a re fotha. Yo la a nyake go fotha, ka go bona gore e ka ya ya tšwa ka go yola a bolaya. Maiše a re bjala bjaka bothegiwa ke moroko. Batho ba ba ta thwa ba re dudišitše mo, bangwe ba e nwa mabjala. Moja - lefa ke Pjafale. Ke moka a goma a dula fathe. Maiša ke yo mongwe wa bo leloko la mohu.

6299. Lion le Ditshila ya ba gona ba bulago melomo ya bona. Lion a re, ke nnete e be go swanetše go ba bjale ka ge theboledi the boletše. Bjale re gakanaga ka gobane bedi ga bona e be e le basadi ba gwe. Ke moka a napa a homola. Khadi le yona ya re gobjale ka ge khaitšedi ya ka a bolabotše. Tswala banneng a e farelwe, ka goriale mo we banna le ka thuša ka mantšu.

3022

6300. Thalošo ya dikhomo tša go nyala Ngwana-Matou. Lion a thaloša. Ditaba di a ribipela ka baka la dikhomo tša go nyala mosadi wa bobedi. Dikhomo tša go nyala mosadi wa bobedi, ke dikhomo tša go-tšwa moredi wa shodu. Mo la Mahodu a be a na le ngwana wa mothankana, nkabe a dutši le mosadi yo. Lehono o be a dutši le mohu. Morwa wa gwe a ka ba moja-lefa ka mokhwa mang, ka gobane mosadi yo mogolo o gona. O bile o nyele dikhomo

o tšeo tšeya mosadi. Mo la mohu a the ke a dula le mosadi, gōna e be e le tswanellō ya gore Pjafale a be moja-lefa. Banna ba ilē ba kwišiša, ka mokhwa o we a thalušitšego ka ūna.

6301. Pjafale ke moja-lefa ka fathe ga taolo ya Mahodu. Ka morago ga mo Lion a thalušitše le kwišišō ya banna, ba re theša the tšilē. Ka baka le we le bōna gore go swanetšwe go dirwa bjang. Mahodu a re, ngwana wa mothankana ke Pheko. Ka baka le we, nna ke re ngwana ge a ka ntwara ka diata tše pedi, le nna ke ta ba bjale. Ba re go Pjafale, o mogolo wa mošāša o. Fēla o the ke wa go-lēla mokhekolo yo. Litumellō ka moka o swanetše go fa ke yēna. The we a go botšago o mo kwēlō. Ke moka morōrō wa moja-lefa wa fēla o e ta mowe. Lefa le la la dikhomo tša mong mohu, Mahodu a re a di no ba matsogong ga gwe. Ge ke bōna mokhwa ya gwe gōna ke ta le bitša, ra ta ra abagana. Molaudi yo mogolo ya ba Mahodu.

6302. Thalošo ya thefelo the Lion. Papagwe e be e le moloi. Boloi bjagwe o be a tha uti. Monna ge a teba dithare goba dithuri, mo a bōna gore matšatši a gwe a batametše, o wa bēla barwa ba gwe dilo tša gwe. Bjale nanele o ilē a mo fa thefelo the dipholofolo. Dikomosasa tša khale mo di tilē go thedīša mothēlō, e be ba fēla ba khewēla banna ba yo tsoma nabō. Bjale nanele a the tiya phata ka thefelo. Ka baka la thefelo the, pholofolo e ngwe le e ngwe ya tsogēla ka ga gwe ke moka o e bolaya ka molamo. Go kwagala gore o ilē a bolaya matabo a ntabe dikome tše thaano. Ditholo tšona a di badiwi. Ke moka Komosasa a mo rēla leina le Leu. Ge ba butšiša a re Lion. Ke moka a napa a e ba Lion.

6303. (b) Pjafale a ya a tšeya mosadi khorong ya ga Pōpēla. O ilē a tšeya mosadi yo we ka taēlō ya Mahodu. Mosadi yo we ke ngwana wa Khaitšedi ya Mahodu. O nyaka gore a te a tswalē moja-lefa. Leina la mosadi ba re ke Mahodu. O ya go apela rakhadi wagwe.

3024

6304. Mahodu wa bobedi a bōlēga lmaeng. Mosadi o ilē a bikiwa rakhadi ya gwe a tha phela. Ka moragō ga mo a na le mpa, ke moka mahodu wa pele a hwa. Rjafale a Šala e le moja-lefa le molaudi. Ka moragō ga lehu la rakhadi wa gwe, a Šala a bōlēga ngwana wa mothankana yo we leina la gwe le ngodilwego ka mo godimu. Manyalo a baredi ba mahodu wa pele a ba matsogong ga rjafale. Gamoōgō le thoto ya go šiya ke yēna mong Leaka. Ke moja-lefa bjale ka le lala le le-golo le ilē la thoka ngwana wa mošemanyana. O ilē a ba moja-lefa go fithēla a e hwa. Thoto e we ka moka o be a e jēla ka lapeng la Mahodu wa bobedi.

3025

6305. Pjafale a ya a tšeya motawala wa gwe. Ka molaō yo we motawala wa gwe, e be a swanetše go ba the tina-mollō. ka baka la Mahodu wa bobedi. Le yēna o ilē a mo tšeya ka lefa la go šiya ke bahu. Ka moragō a tšeya mosadi wa boraro, yēna leina la gwe ya ba Makubu. Ka go tšeya basadi ba we, o nyaka go godiša khoro ya Leake. lmaeng o ilē a gana leina. Ngwana mo a gana leina o lala a lla bošego. Bjale ditaola tša ba botša gore mōya wa mohu o wa belatša, o nyaka ge leina la ōna le rediwa ngwana yo we. Ke moka ba mo rēla leina la Leake. Ngwana o ilē a homola go lla.

6306. Rjafale a hwa. Ka moragō ga mo papagō Leake a hwilē, ba goma ba khobakana. Khobakanore we ya bona, ke ya ka moragō ga mo thello the feuilē. Ba khobakana go tilo šupa moja-lefa. Tšhwengtsogo e tiēla ka ga gabo yōna. Nkwane ke yēna khadi e kholo, ka gobane ke yēna moredi wa Mahodu wa pele yo mogolo. A re, re a loša ba bina tou. Le khobakane mo ka baka la gore motho yo we a go ba a tswere mošša o, o hwilē. Bjale le tebe gore basadi ba, ka moka ba boya ka dikhomo tša go šiya ke mma le papa. Nto e kholo gare ga bona ke ya Mahodu wa bobedi. O na le ngwana, a še ngwana ke monna. Leina la gwe ke Leake. Ke yēna moja-lefa. Ke moka ke feditše.

6307. Ba ga Pôpêla ga mmôgô le ba leloko la bo mohu ba dumêla .
Bo malome a Phafale ba re o ba moja-lefa bjang ngwana wa malome
wa mohu a le gôna. A gwa ka gwa ba le yo a ba thaeletšago,
ka gobane ba ilêba fo homola. Ahadi ya ba ya bôna gore ke
phôšô go the ba fetolê. Ke moka a ba fetola. a re go fetola
re fetola morôgô. Bjale bakeng tha taba e ba ga makholo, a
le kwale. Ngwana-Matou e be e le mosadi go monyana. osadi
yo mogolo e be e le Mahodu. O bilê o nyele dikhomo. Mote o
mo le o bôna o le bjale ke mathepa e dikhomo tša gwe. Ke
tswanêlô ya gore morwa Mahodu wa bobedi a be moja-lefa. Ke
moka a fetša polabolo ya gwe. Le bona ba ilê ba dumêla. Ba
re e be re tšhaba go tšama re ngunanguna ka matheko. Le
ngunanguno le baka diji. Ke moka Leake o tsugile. Taba ya
bona ya fêla e ta mo we.

3026

6308. Telane o ilê a hwêla ke mosadi wa gwe wa pele. Lekhwa
ya gwe ya ge a tha phela. O be a nyaka go hwetšana lefa ka go
lifiša batho. Dikhomo tša tēna tšhemong ya gwe, thapêlo e be
e the gôna . Mong wa dikhomo o be a lefa mabêlê a we ka khomo.
A hwetšana mosadi wa gwe a ene le yo mongwe, ke moka ke molato.
Monna yo we o swanetše go lefa. Mong modirô wa gwe, e be e le
mmeti le mošugi wa marala.

6309. Dilo tša batho a di phidišî di a bolaya. Mosadi
wa gwe o ilê a hwa ka dilo tša batho. Monna o ilê a hwetšana
mosadi wa gwe a ene le Kanotogi. O ilê a ameya molato. Bjale
monna e leka go tšama. Banna ba re go yēna, lefa a go na taba.
Go ja monna a še go mo fetša. Monna o ilê a lefa a lla. O
lla ka baka la gore mosadi a mo tebe. Kêla o ilê a no ba a
lefa ka khomo. A thaba nyepô ya gore khomo ya ka e ta latêla
ke motho. A ba ka ba šala mantšu a gwe moragô, ba ilê ba re
ke nôga e bolaya mala.

3027

6310. Lehu la Mafelosane. O ilê a hwa pele ga monna wa gwe.
O ilê a šiya bana ba ba bedi. Mothankana Kokobetša le wa mosetsana
Malehu.

Ka moragô ga mo ba thabilê khomo e la ya go lefa ke Ramotodi, ke moka mosadi a thabêga. Le nama e we ya khomo a ka a ija. Ka moragô ga matsatši a the makae, ke moka a hwa, a šiya megwapa ya khomo e lekeletše ka gare ga ngwako wa gwe. Monna a goma a boêla bogopeng.

6311. Telane le yêna a šala a latêla mosadi wa gwe. Fêla yêna o ilê a gola. Ka moragô ga lehu la mosadi wa gwe, a tšeya basadi ba ba bedi. O ilê a tšeya Mangwako ka dikhomô tša go tšwa Malehu. Ka moragô a thôpha dikhomô tša go lifiša batho, a tšeya Malekhasola. Malekhasola o ilê a ba moopa. Bjale Mangwako o ilê a bêtšga bathankana ba bedi le basetsana ba ba-raro. A thopha dikhomô tša go lefa melato ya mabêlê, a tšeiša morwa wa gwe Kokobetša. Leina la mosadi wa gwe ya ba Natale. Ka moragô ga mo we ke moka a hwa. O ilê a šiya barwa Mangwako ba thešu ba tšeya basadi.

6312. Morêrô wa tšhupô ya moja-lefa. Mohu o ilê a šiya dikhomô tše di šupago ka šakeng le dinku tše nnê. Nku ba ilê ba boloka mohu ka yôna. Khomo ba ilê ba thoboša bana ka yôna. Rangwane wa barwa ba mohu, a thagisetša khoba mantšu. Le bitšitšwe mo ka baka la tšhupô ya moja-lefa, ka baka la gore mong wa mošaša o, o re šililê. Ditau di the nago the boka, di ilê namane ya pholwana go ba di šitile ke khomo e thotša. Ke bolabola ka mokhwa o we, ka gobane re gakane kowa thopeng. Bjale re no re tswala banneng a e farelwe. Re bone gore go le gumiša go buima. Ke ta thôna go lethalošetša boima bja taba.

6313. Thalošo ya buima bja taba. Le bulê ditšêbê tša lena, le nthaeletšeng. Mohu o be a na le mosadi, bjale mosadi yowe wa gwe wa pele a hwa, a šiya bana ba ba bedi. Moredi wa mohu, o ilê go nyadiwa, dikhomô tša go mo nyala tša feta tša ya tša tšeya Mangwako. Malekhasola o tše rwe ka dikhomô tša khoro. Kokobetša le yêna o ilê a mo tšeiša ka dikhomô tša khoro. Bjale boima ke gore dikhomô tša khoro, a tša tswanêla go tswala moja-lefa. Dikhomô tša go tswala moja-lefa, ke tša go ba le

mammuwi. Ke ga na mo we re gakanago gōna.. Ke moka a boēla a dula fathe.

6314. Banna ba ilē ba thahuna taba. Ka moragō ga mo a thalusitše buima bja taba, ke moka a gafēla banna. Pele ga gore ba bolabolē, ba ilē ba nyaka go kwa Malehu mantšū a gwe. O ilē a re nna ke nna mosadi, ke bogadi bjaka, tša mo ditaba nka the di khōnē. Ba ilē ba mo gapeletša gore a bolabolē. A re nna ke teba mogadibō waka e le mangwako. Ke lona lapa laka, ka baka la gore matšo a ka a tšo tšeya yēna. Ke moka a fetša go bolabola ga gwe. Ditaba di fapantše ke mohu ka baka la go kwa bogopē. Kokobetša ke yēna moja-lefa.

6315. Lebaka la mo ba re Kokobetša ke moja-lefa. Ke moja-lefa ka baka la gore ke ngwana wa mosadi wa pele. O la mmagwe a the ke a hwa, dikhomo tša go tšwa Malehu, nka be di tšeišitše Kokobetša mosadi. Moredi wa Mangwako a ka re go nyadiwa, ke moka ba di fe Kokobetša. Ka baka le we, go ta taba ya go loka ka gobane Malehu o ta tšwa ka lapeng la Mangwako. O swanetše go tšeya mosadi ka tšōna. Mosadi yowe ke yēna yo we a ta tago a bēlēga moja-lefa wa nnete.

3030 6316. Mangwako a ka a nyaka go kwa mowe banna ba bolabotšego. Ka moragō ga mo ba rerilē ka mokhwa owe, ba botša mosadi gore a dirē ka mokhwa owe ba rerilego ka ōna. O ilē a ba fetola ka gore, dikhomo tša gonya ke nna di swanetše go tšeiša barwa baka. Tše we le di bolabolago ka moka ga tšōna a di tene ka ditebeng tšaka. Ba re go yēna, a re re gore o tšee monyalo wa moredi wa go ka moka, aowa le ge o ka ntšha dikhomo tše pedi goba tše tharo go lukilē. Ka goriale mo we o ta ba o ntšhitše Malehu ka lapeng la go. Mowe o ilē a kwana nabō. Ke moka morērō wa moja-lefa wa fēla o e ta mowe. Ge e le kobō e šugilwē bjale re ka sokologa re bōna mabapi le lefa la go šiya ke mohu. Ba ilēba re di a kwala le tšona di ka tšwella re be re di thahuna.

6317. Morōrō wa dikhomo le dinku tša go šywa ke mohu. Mohu o hwilē, bjale o šille thoto e eme ka lešaka. Ka šakeng la dikhomo e be e le dikhomo tše di šupago. Bjale go šetše dikhomo tše ntabe, ka gobane khomo ya bošupa e ilē ya šoma modirō wa thobošo. Ka lešakeng la dinku, ke tše tharo, nku ya bonē re ilē ra boloka mohu ka gōna. Ke moka ke ōna, mothahu wa mohu, o we e lego wa mote wa gwe. Bjale banna bare di a kwala. Fela monna a hwa e le le-gaola, o hile e le monna. Ka baka le we thoto e be e tha ōnēla nto, e be e emetše dinto. Ka goriale mo we thoto e swanetše go abaganywa.

6318. Kabaganyo ya thoto. Pele ga kabaganyo ya thoto, monna a kaka komosasa a khopela lebaka la go bolabola. Ba ilē ba mo dumella fela ba phitile melala, ka baka la gore e be ba lapilē. A re le a-baganya thoto bjang khanthe mong wa yōna le mo šupilē. Ba re go yēna, ditšebē le khopolo ya go di be di ilē kae, mo re be re thaloša pele ga gore re tēnē mo kabaganyong. A re ke be ke le gōna. Bjale lehono o re bočtša moragō bjang. A re ke nyaka go teba. O ta butšiša banna ba bangwe ba we ba ilego ba kwa. Gana bjale wena bula dipheka dikhomo di tšwe ka šakeng. O be a tswaletše melomo ya bona. Ke moka a homola Ba thomō modirō wa bona. Mangwako ba ilē ba mofa khomo le nku. Malekhasola khomo le nku. Ba ba filē tša ditšhadi ka moka. Moja-lefa a hwetšana dikhomo tše nne di nago le nku.

6319. Dipelašlō tša basadi. Go ya kang re fiwa ka bonyana, khanthe thoto e lekane malapa a gōna. Taba e ya tšeyō ya basadi ba bantšhi e ya tsenya. Taba e re kowa e feuilē ke moka ya go tšwella. Le thaeletšeng basadi. Mo moteng a le na mmago lana. Atale e be e ka ba yēna ka gobane ke mosadi wa Kokobetša. Bjale o nyadiwile ka dikhomo tša khorō. Ka baka le we re nyaka gobane a phakiše a yo tšeya mosadi. Lehono dikhomo tše diphumugilē bokhorong, ke dikhomo tša go šywa ke mohu. Mokhwa o we a ilego a di hwetšana ka ōna, a o nyake go tibiwa ke tša gotšwa maata a gwe. Dikhomo tše o ta mo fago,

di ta ta di golōla tše, ka gobane tšewe di tšwa motho. Ba ilē ba re ke tšona. Ka goriale mo we ke gore pelaōlō ya bona e fedilē. Fēla lentšū le ke tšona, le šupa gore re ta di bōna, goba re ka dire bjang. Ke motho mo a dūnēla ka mokhwa o o tha lebanago. Le ga go le bjale taba ya bona ya fēla.

6320. Malehu a nyadiwa, dikhomo tše tharo tša fiwa Kokobetša. Malehu ke moredi wa Mangwako. O ilē go bēlēga ba mo rēla leina la Malehu. Ke tšhupō ya gore mmagwe o nyadiwilē ka dikhomo tša go-tšwa Malehu. Ke gore ge Malehu a na le ngwana wa mothankana, o be a swanetše go tšeya yo we Malehu. O ilē a nyadiwa ke monna wa ga Moeng. Ke moka ba tšeya dikhomo tše tharo ba ci fa Kokobetša. Malehu a tšwa ka lajeng la Mangwako.

6321. Kokobetša o ilē a tšeya mosadi, ka mokhwa o we ba ilego ba bolabola ka ōna. Mosadi yo we leina la gwe e be e le Maganong. O ilē a golōla matala ka baka la dikhomo tša go tšwa Malehu. O ilē a bēlēga ngwana wa mothankana, ba mo rēla leina la Telane. Ka moragō ga lehu la Kokobetša a šula a ba moja-lefa. Boja lefa bja gwe a bja ka bja tšwenya, ka gobane nto e kholo ya go tšwala moja-lefa e be ba e teba. Ke moka ke mafello a taba ya bona.

3033

6322. Thekwai o ilē a hwa a šiya basadi ba nkokotwana. Pele ga lehu la gwe, go ilē gwa hwa morwa wa gwe pele. Morwa yo we e be e le wa la pa le legolo. Leina la morwa e be ba mmitša Matšhubeng. Pele ga lehu la gwe, o ilē a mo tšeiša mosadi ga malome wa gwe. O ilē a no moka e le molwetši. A fitha bogadi a dula thelemō, ka thelemō tha bo bedi, bolwetši bja gola kudu. Mafello lo ilē a lopa ka thōgō. Thekwai o ilē a kwa bothoko kudu. Aowa a khotella, ke moka ba iša mohu lebiteng. Ka moragō ga mo ba bulukilē mohu, a re ba ga makholo re swanetšego tšama re e kwa thehu tha mohu. Ba ilē ba dūnēla. Ke moka ba beya letšatši la go tšwa ka lona.

6323. Ditaola tša ya tša tiya mmagō mosadi. Ba ilē ba tšwa ka lona letšatši le la ba go le beya. Bjale monna wa ngaka, a re ditaola tša gwe di bolabola gore monna o bolailē ke ngwako wa gwe. Thethare the we tha go bolaya papago mohu yo we le tilego go laola yēna lehono, o ilē a ja le papagwe. O bolailē ke phafana ya bjala. O ilē a re go bōna papagwe a nwele, ke moka le yēna a nwa. Lehu la gwe le thagile ka mokhwa o we. Mmagō mohu a ka a swanetša. Ke moka ba laēla ngaka ba boēla gae.

3034

6324. Thekwai a ya a gapa dikhomo tša gwe ga makholo wa gwe. Ka moragō ga mo ba boetše gae, ba ilē ba goma ba khobakana. Bjale ba thalošetša ba we ba go ba ba thaya. Bjale banna ba re ke khōgo e nwele mae a yōna. Ka goriale mo we ke gore molato a o gōna. Thekwai a re di a kwala mo le re ke khōgo e nwele mae a yōna. Bjale yōna a e na molato ka gobane mae ke a yōna. Nna ke ta phumula keng megōkhō. Ba re ba swanetše go go fa mosadi wa the bula-nto. A re noga ga e nyakege ka gare ga mote, ka gobane ka moswana e ka sokologa ya go loma therētē. Ka lona le-baka le we ke swanetše go gapa dikhomo tša ka. Ba ga makholo wa gwe ba lokologa gore a di gapē. Ke moka a ya a gapa dikhomo bogweng.

6325. Di ilē tša gata khoro tša feta. Ba ya ba tšeya Tipē. Mosadi yo we e be e fō ba mosadi fēla. Moja-lefa o ilē a bōlēga ngwana le mosadi yo wa. Ngwana yo we wa maitšibulo ya ba wa mothunkana. Leina la gwe ba mo rēla la Thekwai. Ka moragō ga mo ngwana a belegwe, Matšhubeng a ya makhōweng. O ilē a hwēla gōna. Ba no o kwa ba bigiwa lehu. Ka ngwaga wa bo bedi ke moka Tipē le yēna a latēla monna wa gwe. Ngwana a šala a le tšhuwana. Thekwai a šala a lēla maina a gwe Thekwai. Mmagō Matšhubeng o ilē a hwa, a mo šiya e thale thegatēla. Papagwe a šala a mo lēla. Bjale lehu la mo tšeya pele ga papagwe.

3035

6326. Thekwai a latēla morwa wa gwe. O ilē a hwa ka moragō ga dilemō tše ditelele. Maina a gwe Thekwai o be a le lesogana.

s912.

Mosadi wa go latšela mosadi wa nto e kholo e be e le Maphurane.
Bjale o ilê a hwa pele ga monna wa gwe. O ile a šiya barwa
ba bedi. Basadi ba go šala ba phela, gwa šala basadi ba ba šupago.
Thello tha mohu ba ilê ba lla ka lapeng la Manošī, ka baka la gore
go ilê go bikiwa Maphurane, ke noka ba beka yêna. Mohu o ilê
a ntšhiwa a le ka ngwakong wa Manošī ge ba mo iša lebiteng.

6327. Dithoto tša mohu. Ka moragô ga mo ba molukilê,
batho ba go lla thello tha mohu ba palakana, ba nyaka go fo teba
thoto ya gwe. Mabapi le dithoto tša malapa a ba ka ba ditšala
moragô ka baka la go teba gore di na le malapa a tšona. Ke
nnete ya gore thoto e tibiwe ka gobane e be e le monna wa mote o
mogolo. Tše dingwe di ka šala tša utiwa. Ba hwetšana gore
thoto ya bongaka bja gwe ya dikhomo ke masome a mabedi a nago
le dikhomo tše thaano. Lesome le le ngwe la dikhomo la go
lifiša bofebi bja basadi ba gwe. Ka moka ga di gathana ya ba
masome a mararo le dikhomo tše thaano. Dipudi lesome la tšona
3036 le dipudi tše ntabe. Dipokolo tše tharo. Ke moka ke yôna
thoto ya go tiya thôgô ya mohu. Ba re re di bone. Ba ilê
ba palakana ba di bone. Kabaganyo e ta ba ka moragô ga thello.

6328. Mothahu o we o ilego wa lewa pele ga phello ya thello.
Mohu o ilê a bolokwa ka khomo. Dipudi tše thaano di thabetšwe
bandi ba thello. Bjale dipudi ka šakeng gwa šala lesome le pudi .
Dikhomo masome a mararo le dikhomo tše nne. Di bala ke moratho
wa mohu. O direla gore le tšona ba di tebe, ka gobane ge ba
ka toga ba tha di tebe, ka moswana ba ta re di ilê ke yêna.
O ba botša taba e we ka tšatši la bjale bja thitšhila tha pele.
Ba ilê ba dmelana naš bakeng tha thalošo e we ya gwe.

6329. Ka letšatši la thobošo ba thoboša bana ba mohu ka
khomo. Bjale ka šakeng gwa šala dikhomo tše masome a mabedi
le dikhomo tše tharo tša bongaka bja mohu. Bona beng ba mohu
a ba ka ba khobakana ka pela. Ba ilê ba fithe letšatši le thabilê.
Bjale ba bôna gore ba ka the ke ba šupa moja-lefa ka gobane ba

3037

bangwe ba šetše ba nwele. Ba rēra gore tšhupō ya moja-lefa e ta ba ya ka moswana. Ba go nyaka go bolabola ba nwele, ba re ga bjale go lukilē. Ba re go bona ditaba tša go bolwabolwa batho ba le mpeng a še ditaba, ka baka la gore le ta tšeya magane. Ke moka tšhupō ya moja-lefa ya boetšwa moragō. Ba šoma modirō wa thobošo wa go nwa bjala.

6330. Tšhupō ya moja-lefa. Ke molaō wa gore go šupiwš moja-lefa pele. Ka moragō ga mo we ba khōnē ba tēna thotong ya go šiya ke mohu. Bjale moratho wa mohu a thōma go thalošetša khoba le thetho la taba. Mosadi wa nto e kholo o hwilē pele ga monna le morwa wa gwe. Pele ga gore morwa wa gwe a hwē, o ilē a tšeya motswala wa gwe. Motswala yo we wa gwe o ilē a hwa a the na ngwana. Ka moragō ga mo a hwilē, ke moka mogolo wa ka a ya a gapa dikhomo. Ke moka ba mo tšeiša ngwana Molapō. Bjale yēna o šille ngwana wa mothankana. Mmagwe a še wa leloko la go tswala moja-lefa mo khorong ya gešū. Nna ke feditše go thanthodiša, ke moka ke siela khaitšedi ya ka.

3038

6331. Nanyobothane ke yōna khadi e kholo ya mote o we. Le yēna a thōma go tswa la gwe lentšū. Ditaba di bjale, bjale ka ge khaitšedi ya ka a šetše a laudišitse. Ke nnete lamogale le Matebe ba ilē ba dira bo hwirihwiri. Ka baka la go dira gore mohu a yo gapa dikhomo. Ka moragō ga mo a gapilē dikhomo, ke moka ba ya ba tšhabiša yo we Tipš. Khoro e we ya bo mosadi, ke khoro ya ga Molapō a re dupelane nayō. Nna ke a šitwa gore nka dire bjang ka taba ya mohuta o. Ke bōna gore re magakwa. Bokaone ke gore yēna moratho wa mohu a le-belle mote o wa mogolo wa gwe. Ke moka nna ke feditše, laka lentšū ke la le we.

6332. Banna ba re moja-lefa ke Thokwal. Ka moragō ga mo ba-thagišī ba taba ba feditše go laudiša ka mokhwa o we ba tebago ka ōna, ke moka bana ba re dipolabolo ka moka a di bošle moragō. Nna re bōna gore morwa morwa moja-lefa ke yēna yo we a swanetšego go-ja-lefa. Khadi ya re khopolo yaka a e

bjale, ka baka la gore khoro e wa re dupelane nayō. Ge le riale, mpheng mabaka a go khodiša peelo yaka.

6333. Banna ba ilē ba šōpa mabaka a mo ba re moja-lefa ke Thekwai. Nka be le ganetše mohu mo a yo gapa dikhomo. Le ge le ilē la šitwa go mo ganetša, nka be le gane mo a ntšha dikhomo a yo tšeya mosadi yo wa. Ihane mo dikhomo di tšwa a ka a le bitša. O ilē a re bitša. Bjale le ilē la dira keng mo le tha mo ganetše. O be a tha ganetšwe. Bjale le lehono lena lebellang ga na mo we a šumilego. Taba e bote e we le ka e bolabolago, ke gore yēna ngwana yo a yo tšeya mosadi mo we khorong e we, e swanetšego go bēlēga moja-lefa. Ba ilē ba re mo we go wa kwala. Ke moka taba ya boja-lefa ya fēla ka gore Thekwai ke moja-lefa.

6334. Dipolabolo gōdimu ga lefa. Ka moragō ga mo ba feditše go bolabola ka taba ya moja-lefa, ke moka ba tēna tabeng ya thoto ya mohu. Ba nyaka go teba ore thoto ya go šiya ke mohu e nkae. Moratho wa mohu a re, a ke re le a e teba. Monna o bolabola ka mokhwa o we ka go bōna gore taba e la a go e rēra le khaitšedi ya gwe, a ya dirēga. Ba re go yēna, a go-ili go tiba, dikhomo di a tswala, di bilē di a hwa. Ke mokhwa o we re nyakago go teba. Leleme la bolēta le fonya leleme la bogalo. Dipolabolo tša banna di ilē tša okata.

6335. Phata a thōma go ba thalošetša lefa la go šiya ke mohu. Phata ke yēna moratho wa mohu. Dikhomo di tha no ēma gana kowa ga masome a mabedi le tše tharo. Dipudi go tšwetše dipudi tše pedi. Bjale ka moka ke lesome le tše tharo. Dipokolo di nnē ka gobane e ngwe e tswetše. Bjale ke taba e bote. Bjale lefa le swanetše go dira bjang. Monna yo mongwe, a re tšatši lela ke ilē ka kwa e ke gona le lesome le lengwe la dikhomo. O ilē a re tswarēlō dikhomo tše wa di gōna. Thoto ya monna wa basadi e swanetše go a-biwa.

6336. Kabaganyo ya thoto ya mohu. Lapa le lengwe le le lengwe le swanetše go hwetšana moabē wa lona.

WGM

6112

Dinto tša mohu ka moka ga tšona, ke dinto tše nkokotwana.
 Ka baka le we nto e ngwe le e ngwe e swanetše go hwetšana
 dikhomo tše pedi le pudi. Ba ilē ba kwana gore go be bjale.
 Ba ilēba dire bjale. Ka šakeng la dikhomo gwa šala go eme
 dikhomo tše di šupago le dipudi tše nnē. Bjale tše we tša
 go šala ba gafēla moja-lefa. Dipokolo le tšona ba di gafēla
 moja-lefa. Ke moka ba fetša taba ya kabagenyo be e ta mo we.
 A gwa ka gwa ba le motho yo a belatšago. Moja-lefa ka molaš
 o fetile le dikhomo tšenkotwana le dipudi tše thaano.

6337. Barwa ba mohu ba belatša. Ka moragō ga kabagenyo
 ya lefa, ba šala ba gupudišana. Bjale ba hwetšana gore moja-lefa
 o hwetšane thoto e ntšī go ba fetiša. Bjale khopolong, ba
 hwetšana gore a še morwa mohu ke morwa moja-lefa. Ka baka le
 we, a swanēla go hwetšana lefa la go šiya ke rakholo wa gwe.
 Le go e be ba nyaka go mo fa, e be ba tha tswanēla go mo fa la go
 feta la rena. Ka baka le we banna ba swanetše go goma ba
 khobakana. Khobakano ya bona ke ya go ba thalošetša pelašlo
 ya rena.

6338. Ba botša Phata gore a bitše banna. Ka moragōga
 dipelašlō tše we tša bona, ba ilē ba tibiša rangwane wa bona.
 Bjale yēna a ba fetola ka gore nka the ke ka dikhōna. Bjale
 oswanetše go botša banna ba khobakane, re nyaka go ba botša
 pelašlō ya rena. A remo we le a kwala. Ke moka a tibiša
 banna, gore le swanetše go boya gapē, ka baka la pelašlō ya
 barwa ba mohu. O ilē a ba botša le letšatšī le we ba swanetšego
 go ta ka lona. Ba re ke nnete, thaaga go e swa e tima ke
 banna.

6339. Khobakano ya banna. Le rakhadi wa bona o ilē a ba
 gōna. Bjale ba-rwa ba mohu ba thaloša pelašlō ya bona. Ba ilē
 ba e thaloša ka mokhwa o we ba ilego ba rēra ka gōna.
 Rangwane wa bona, a re nna ke ilē ka ba botša gore taba nka
 the ke ka e khōna. Ke mokhwa o we ke dirilego gore le te.

Bjale ba re a go fetolê khadi ditaba tše we tša bana ba khaitšedi ya gwe. Khadi ya re nna a ke tšee, ka gobane dilo ka moka ke ilê ka hwetšana le di šumile ga bote. Banna le bona ba re, le rena a re bona phošo. Re ba re gopola gore ditaba di tšwa nago le khaitšedi ya go. Le-hono re bōna ga bote gore taba e fo rolaganya ke barwa. Moja-lefa ke tšhuwana, ka baka le we o filwê lefa la go feta la lena, ka baka la gore a yo tšeya mosadi mo we go ratago lena. Ka goriale mo we ke gore mosadi o tilo ba mnago lena. Ke mokhwa o we a ilego a hwetšana moabe o ka gōdimu. Ka moabe o we o temegile gore a nšuniše ka mokhwa o we re ilego ra bolabola ka gōna. Re kwilê goriale ke ba belaeadi. Ke moka pelašilo ya bona ya rēla.

6340. Lesome la dikhomo ke la bofebi bja basadi. Ba ilê ba di bolabola ka lona letšatši le la la kaba anyo ya lefa. Bjale e ba di beetšwe theko ka gobane molaš wa tšona o šale. Oe monna a tha phela ke tša gwe. Bjale le-hono o hwilê, dikhomo ke magakwa. Mogolo-golo yo mongwe o ilê a šiya theema the, mogale o wa galifišwa.

6341. Molaš wa dikhomo tša bofebi. O fapane le wa dikhomo tša maata. Molaš wa tšona o swane le dikhomo tša go tšwa baredi. Dikhomo tša gotšwa baredi, di na le malapa a tšona. Le tšona dikhomo tša bofebi di na le malapa a tšona. Monna o swara mosadi wa gwe, a na le monna yo mongwe. Ke moka o lifiša motswariwa. Ge a ilê a lefa ka khomo, ke moka ya bolaiwa, ba swanetše go rorēla nama ka lapeng le la la mosadi wa go tswaria. Goba motswariwa o lifišetšwe ka dikhomo, thoto e we ka moka ga yōna e swanetše go lewēla ka lapeng la yēna mosadi yo la wa motswariwa.

6342. Ba nyakišiša malapa a dikhomo. Ka moragō ga mo go laudišetšwe ka mokhwa o wa ka gōdimu, ba nyaka go teba malapa a we a lebanago dikhomo. Phata a thaloša. Maphurane o ilê a tswariwa, bjale motswariwa o ilê a mo lifiša ka dikhomo tše

nnê. Nna ka noši ke ilê ka iniša Manoši. O ilê a ntifiša dikhomo tše nnê. Manamane a mabedi ke mathepa a dikhomo tša bofebi bja Maphurane. Ke moka ke mo we ke tebago. Ke moka ntabe ya dikhomo ya boêla ka lapeng la Maphurane. Dikhomo tše nnê ka lapeng la Manoši. Ke moka taba ya fêla e ta mo we. Mafello.

6343. (b) Maruping ba boêla, mo ba tha boelego ke teng. Ka moragô ga mo dipolabolo ka moka di fedilê, ba botša Thekwai gore a yo tšeya mosadi ga Pôpêla. Ke mo la mohu a go ya a gapa dikhomo. O ilê a re dilo ka moka di teba ke lena. Bjale ba rona motho a swere pudi. Ba re thepela o botša ba ga makholo ba re bêlêgê. Ke moka morumiwa a ya, a ba botša lentšu le we. Ba mo fetola ka gore re tha šala re botšana. Ka tšatši la gore o boê. Ka moka a goma.

6344. Ba ilê ba khobakana theana Pôpêla. Ke moka Mošilo a ba thalošetša the bitšetšwa. Le bitša ke nna, ke bôna ba la ya go ba e le bakhonyana ba rumilê motho, ba re ba nyaka go pepudiwa. Ke yôna taba e we ke le bitšetšago yôna. Ba re a ke re ke bona ba go nyêla thediba. Ba re ee. Bjale ke nang yo we a ka nyêlago thediba a sokologa a nwa. Ba botšeng rena a re tha ba nyaka. Banna ba bangwe ba re, re the ke ra kitima kudu. Ke swanetše go fêla re gopola gore maruping ba boêla, mo ba tha boelego ke teng. Ge motho a toga go šala e le marupi, o tušitše ke the the mo silikilego. Bjale mo a boêla, o khibišitše peelo ya gwe. Ba anageleng. Fêla ba ka diriwa molato fêla. Ba ilê ba dumelana le go ba diya molato.

6345. Thekwai a ya a tšeya Mamoloti. Thebaka the la tha boêla. Bjale ba mmotša gore a ba lefê molato o la wa go ta ba gapa dikhomo. Ba ilê ba ba lifiša ka dikhomo tše nnê. Ka moragô ga mo we, ba khôna ba tēna monyalong. Ka moragô ga mo a mo nyetše ke moka a mneka. Ke moka mosadi a ya a ba yo mogolo wa mote o we. Ke yēna yo we a swanetšego go tswala moja-lefa. Ke mafello a pelaêlô ya bona. Pelaêlô ka moka

ya fêla.

6346. Patšhi o ilê a hwa a šiya basadi ba ba bedi.

Lekhadimane e be e le mosadi wa pele. Bjale o ilê a tišwa bogadi a na le ngwana wa mothankana. Leina la ngwana ba re ke Hokoma goba Tedu-Khubedu. Ka moragô ga mo we a beka Maqigale. Yêna o ilê a mmeka a thešû a thinyana. O ilê a bêlêga naê ngwana wa mothankana. Leina la ngwana ba re ke loraba. Ka moragô ga mo Tedu-Khubedu a gotšê, ke moka mosadi a goma a bêlêga ngwana wa mothankana. Leina ba mo rêla la Nkhukhu. Ke mong madi a gwe.

6347. Pele ga lehu la gwe, o ilê a khobakanya ba lapa la gwe.

Bjale a thôma go ba botšâ the bitšetšwa. Le bitšâ ke nna ka baka la gore le a mpôna le lena ka mathô gore e fula e ukametšê leôpê.

Bjale ke nyaka go le botšâ tha ka pelong yaka. Ke na le brwa bjale nkešû ke ba tšeišê basadi. Morwa yo mogolo mo ke mōna mathô a ka a thaba ke madi, ka baka la gore a šê peu yaka.

3046 Ka baka lewe, a ke nyake a golêla madi a ka. A ba ka ba mmolabudiša, ba ilê ba re o fapane thôgô ga o kwe the we a the bolabolago.

6348. Patšhi a hwa. Ka moragô ga dipolabolo tša gwe, matšatšhi a the makae ke moka a hwa. Ka moragô ga lehu la gwe, ba goma ba ya ba khobakana mabapi le tšhupô ya moja-lefa. Ge ba nyakišiša, ba hwetšana gore mosadi yo mogolo ke Lekhadimane ka baka la go ntšha monna thakeng. Ka goriale mo we ke gore e fo ba mosadi fêla. Mohu o ilê a šiya lentšû goriale ke Nkadineng ke yêna khalitšedi ya mohu. Ka moka ba bo lapa la bo mohu, ba ilê ba re, re ilê ra mo kwa. Lentšû le we la gwe a le boetšwe moragô re rakišê molaô wa dikhomo.

6349. Tedu-khubedu a ba moja-lefa. Ba ilê ba re ngwana a-ane madi o wana dikhomo. Ge mosadi a ilê a thinyana, wa mo tšeya, ke moka le ngwana yo la ke wa go. Ka moka ga bona ba ilê ba dumelana gore ngwana ke moja-lefa ka gobana ke ngwana

3047

wa maitšibulo. Le yôna khadi e ilê ya re le nna ke be ke no bolabola gore le kwe lentšu la mohu. Ga na mo we le šupilego le nna ke a dumêla. Ke moka taba ya tšhupô ya moja-lefa ya fêla e ta mo we.

6350. Kabaganyo ya thoto. Ba moragô ga tšhupô ya moja-lefa, ba nyaka go teba thoto ya mohu. Lefa la baredi a le bolwabolwe ka gobane le na le malapa a lona. Morwa yo mongwe le yo mongwe yo mogolo, o swanetše go teba lefa la lapa la bô. Thoto e we e swanetšwego go abiwa ke ya mong mohu. Ba hwetšana dikhomo tše thaano tša mong mohu, le dipudi tše lešomo le pudi. Bjale malapa a mohu a mabedi. Ba tšeya dikhomo tše pedi le dipudi tše thaano ba di fa Madigale. Dikhomo tše tharo le dipudi tše ntabe ba di fa mago moja-lefa.

3048

6351. Madigale a belaêla. Ka moragô ga mo bona beng ba re ba feditše go-aba, ke moka mosadi yo monyana a thagiša pelaêlô. A re go bona, le reng le efa ka go fetanya. Gape le, la, ke lapa le legolo le swanetše go hwetšana bogolo. A ke re megopo e be re fo tsola ka go lekana. Pudi e wê le khomo a di bolaiwê, mosabê wa rena o fo lekana. Magô moja-lefa a re o wa kwala, di swanetšwe go bolaiwa. Khano e ka ba go neyanya. Ba ilê ba di bolaya. Ke moka dipelaêlô tša fêla. Ke mafello a ditaba tša bona. Moja-lefa o ilê a tšeya motšatši, a bêtêga ngwana a mo rêla leina la Patši. Ke moka leina la mohu la tsoga.

Temana ya 3: Bonswana bja moja-lefa.

6352. Ge monna a ka hwa a šiya basadi, ngwana wa lapa le legolo e thale yo monyana, a swanêla go ba moja-lefa, ka baka la gore e thale yo monyana. Ba tswanetše go nyakêla moledi wa ngwana. Moledi yo we o bitšhiwa motswaredi. Ke yêna yo we a ta go lebella lefa la ngwana. Ba moragô ga mo a gudilê ke moka a mo gafêla lafe la gwe. Batswaredi ka metha ke ba leloko la bo mohu. Moratho wa mohu goba morwa moratho wa mohu ke bona ba we ba swanetšego go tšwarêla ngwana wa moja-lefa.

6353. Lehu la mosadi wa the-tima mollō. Ge mosadi yo mogolo yo we wa the-tima-mollō a ka hwa o šiya bana ba banyana, mosadi yo mongwe o swanetše go šala a fepa ditšhswana tše we. Be fēpa ke mosadi yo e latšlago mohu. Le khadi e ka fēpa bana ge e bōna basadi ba na le mokhwa. Le malome wa bana a ka ba fēpa. Ba swanetše go dula lapeng la mofopi. Ge a ka šiya moredi yo mongwe wa gwe a thalifilē, ke yēna yo we a ta šalago a lote ba we bo ngwanabō. O ta fo dula ga na kowa lapeng la mmagwe.

3049

6354. Maledi. Ka moragō ga mo bana ba gudilē, ba swanetše go boēla ga papagō bona. Papagō bona o swanetše go thapiša moledi wa bana diata. Thapišō ya nthe, ke go ntšha khomo a fa moledi wa bana. Ke ge bana ba ilē ba šala ba lēla ke malome wa bona goba rakhadi wa bona. Ge ba ilē ba lēla ke mosadi yo mongwe wa monna wa bona, a hwetšane maledi. Le-boka ke gore ke bana ba gwe. Le baredi ba we ba mona ba ta nyadiwa ba le ga na ka mowe lapeng la moledi. Monna ge a topilē thelo a e fa basadi, yēna o mo fa ga bedi, ka baka la bana ba la a ba lēlago.

6355. Mphodi o ilē a hwa a šiya ngwana wa mosetse. Monna wa gwe e be e le Makalēla. O be a na le basadi ba banē. Mosadi yo mogolo mo we moteng e be e le yēna Mphodi. Maina a basadi ba ba molatšlago :- Malapane, Mathegabu le Mabore. Le šna a ngwadilwē ka go latelana ga bona. O ilē a beya ngwana ka lapeng la Malapane. O ilē a the mo tware ga bote ka baka la thekhapo. Malapeng a mabedi a bōna gore le šna a ka the ke a khona go lēla ngwana. Ka baka la gore ge theko ya pele ge e gatilē, le ya moragō le yōna e ta gata gōna.

3050

6356. Marwale a lēla Mamobu. Marwale o ilē a re go nyadiwa, dikhomo tša go mo nyala tšaya tša tšeya Mphodi. Bjale Makalēla a fa Marwale ngwana gore a mo lēlē. O ilē amogēla ngwana ka baka la gore ke mathepa a dikhomo tša go-tšwa yēna. Ka moragō ga mo a gudilē, a napa a re o wa mo tšeya. Le ge la a the ke a

mo lēla, o be a ta fo motšeya, ka gobane ke rakhadi ya gwe.
O ilē a mo nyala ka lesome la dikhomo fēla. Khomo ya tswetšī
ya ba ya maledi.

6357. Dikhomo tša gotšwa manobu di swanetše go tšeya
the-tina-mollō. Ka moragō ga mo dikhomo di tene ka khoro, ke
moka a bolabola gore re swanetše go tšeya mosadi ka tšona.
bolabola ka mokhwa o we e le gore ke pigi moetsumi. Ke gore
ke yēna mong, o re go bolabola a ba a e phetola. O ilē a
loša Samaano. Ka moragō ga mo ba o kwane, ke moka dikhomo
tša a tšwa tša ya tša mo nyala. Ke yēna mosadi yo we a swanetšego
go tilo ba golēla ka moka ga bona, ka baka la gore ke matšo a
3051 dikhomo tša moredi wa mosadi yo mogolo.

6358. Lehu la Makalēla. Ka moragō ga mo a nyetše Samaano
ke moka a hwa. O ilē a hwa a thešū a mmeke. Le ga go le
bjale ba ilē ba mo kwa mo a bolabola. Ka moragō ga lehu la
Makalēla, ba ilē ba khobakana nabapi le tšhupō ya moja-lefa.
Kudu tšatšī le we la khobakano e be e letšatšī la thobošo.
Letšatšī la thobošo ke tšatšī le le tibiwago gore ke lona letšatšī
le legolo la tšhupō ya moja-lefa. Bjale ka lona letšatšī le
we la thobošo, tšhupō ya moja-lefa a ya ka ya ba gona. Morwa
mohu o ilē a re tšhupō ya moja-lefa, a e gōna. Bjale ka ge
e le monna yo a guilego, ba gopola gore o nyaka go thalefetša
ba ba-nyana. Ba ilē ba dira gore e be gōna. Bjale ka ge
letšatšī le thatametše, ba e beela letšatšī la ka moswana.

6359. Morōrō wa moja-lefa. Ka moswana ba tsoga ba rēra
morōrō wa moja-lefa. Matala o ilē a šna, a thaloša le baka la
go thibēla morōrō wa moja-lefa. Ke nna ngwana monyane, a ke
llele bogošī, ke llēla go tuma. E e le bogošī bo na le
malapa a magolo. Papa o ilē a šiya tašlō, ya gore go tšeiwa
3052 mosadi yo we a swanetšego go tilo golēla mošaša o. Dikhomo
tša go tšeya mosadi yo we, di tšwa mosadi yo mogolo. O ilē
a thoka ngwana wa mothankana, a fo ba le ngwana ka o thii wa
mosetsana. Dikhomo tša go nyala mosetsana yo we, di tšo nyala
Samaano. Bjale e šu a bikišē, ke baka le we ke itšego ditaba
WGM

tša moja-lefa di swanetše go le thešwa . e moka ke feditše .

6360. Khoši ya toga ngwe e ya Bala. Matala ke wa lapa la boraro. Lapa la bo bedi a la ka la ba le bana. Ke lapa la Malapane. Mmago Matala ke Mathegabu. Ka moragō ga mo ba feditše polabolo ya bo Matala, banna ba thōma go bolabola. Dipolabolo tša go di a kwala, bjale re nyaka moliti wa khoro. Le we ke lentšu le ka kitima nalo.

6361. Matala a ba moliti. Ba ilē ba thoma ba nyakišiša, ba hwetšana gore baratho ba mohu ba hwilē ka moka ba thešwa ba tšeya basadi. Mphodi o ilē go bikiwa, ka moragō gwa bikiwa Malapane. Bjale lapa a le na ngwana. Ka moragō gwa bikiwa Mathegabu. Ke lona lapa le le nago le bana ba bathankana. Go kaone gore Matala a be moliti. Ka moswana a ba le malala-mabe re ta mo tswara ka lentšu la gwe la ngwana monyane. Ba ilē ba kwana ka ōna mokhwa o we. Ba'motša gore o moliti wa moja-lefa. Ka moragō ga mo mosadi yo we a bikilwē, o swanetše go re tibiša. Ke moka polabolo ya bona ya šma fa we.

6362. Kabaganyo ya lefa. Ka moragō ga dipolabolo tše tša ka gōdimu , ba nyaka go teba ka thoto ya mohu. Mothahu wa gwe o we a o šilego ke o, o latelanago o :- Dikhomo tše mabala-a-nkokotwana 8. Dipudi ma ome a mabedi le di nago le dipudi tše nne 24. Dinku tše ntabe 6 le dipokolo tše theano. Dipokolo a di bitšwi mothahu, di bitšwa dithapō ka baka la gore a di lewe. Mothahu ke dilo tše di lewago. Ke moka ke yōna thoto ya mohu e we. Thoto ya mona wa basadi, e swanetše go abaganya basadi. Ba hwetša gore malapa a a tha phelago a mararo. Lapa le lengwe le le lengwe ba lefa 2 dikhomo, 8 dipudi le 2 ya dinku. Dipokolo ya no ba thoto ya khore. Dikhomo tše pedi le tšona di ilē tša Bala di leta maforo. Gwa fōla go e ta mowe.

6363. Šanaano a bikiwa. Basadi ka moka ba ilē ba tina mellō ya bona. Mellō wa tupa ka lapeng le we ba beketšego mosadi ka gona. Ba ilē ba mmekēla ka lapeng la Malapane. Bjale ka moka ga bona ba ya ba tšeya mellō ka gōna. Ke tšhupō ya go

WOM.

8912.

3054

Šupa gore ke yēna mosadi yo mogolo. O ilē a goma a ba bitša gore a ba šupe, bjale ka ge go ilē gwa bolēlwa. Ba ilē ba re matala a be mogotšetšī wa mollō.

6364. Lapa la mphodi ke moka le tsugilo. O ilē a dula le matala. Ka moragō a ba le mpa, a e tšibula ka ngwana wa mosetsana. Ba mo rēla leina la mamobu. Ka moragō a bēlēga ngwana wa mothankana. Ba mo rēla leina la Makalēla. Ka moragō ga mo ngwana a gudilē, ke moka matala a mo gafēla madulo a gwe. Ke moka taba ya bona ya fēla e ta mowe. Thoto e la ya dipokolo ya boēla matsogong a gwe. Moliti a ka a ba le phošō.

3055

6365. Thekhobēla o be a e na le basadi ba ba-raro. Mosadi yo mogolo e be e le Malephaka. A latēla ke Marebutse. Wa mokokotšlō e be e le Mokhatšane. Bjale Malephaka a hwa a šiya bana ba bararo. Banenyana ba ba bedi le mothankana. Leina la mothankana ba re ke Magotšane. Amagwe o ilē a hwa ka baka la boloi bja gwe. O ilē a hwa a ija ditšwaro tša gwe. A bilē a bolabola gore nama ya makofane e ya tefa. Makofane yo we, o be a hwile, a loilē ke yēna. E be e le wa leloko la ga Šaai. Bjale ke mo ba thinya letšwa, letšwa le mo swara. Mafellō a lona a napa a hwa. Ke mo we ba rego apja ya ja ngwe a e none.

6366. Mokhadi, Magotšane le Mangwedi ke bona bana ba we a go ba šiya. Le baka la mo ba tha lla thello the mmagō bona, e be ba dula ka lapeng la Marebutse. Mokhadi e be e le yo mogolo, a khōna go faga le go šila. A ka a kwana le bana ba we ba noga, ke Marebutse. Ka moragō ga mo thello the fedilē, ke moka a thōma go kota bana ka lehu la mmagō bona. Papagō bone a kwa dikoto, tša mokwiša bothoko. Ke mo a dira gore bana ba boēlē ba yo dula lapeng la go šiya ke mmago bona. Ba ilē ba dula mo we lapeng la bo. Mokhadi a peela bana ba bo. O ilē mo a bikiwa, ya ba Mangwedi le yēna ke yo mogolo o khōna go apeya.

WGM.

6367. Thekhobela a hwa. Ka moragô ke moka papago bona a hwa. O ilê a hwa a bikišitše Mokhadi. Dikhomo tša go tšwa Mokhadi di be di tha eme ka lešaka. Mangwedi o ilê a mo šiya a tha lošitšwe. agotšane e be e le legaola. Mangwedi a šala a peela yo we khaitšedi ya gwe. Ba ilê ba lla thello tha mohu go fithêla the fêla.

3056

6368. Magotšane a šala a ba moja-lefa ka moragô ga lehu la papagwe. Ka moragô ga no thello the fedilê, ba ya ba khobakana mo we moteng wa taweng. Taweng ke gora mote wa go thoka monna. Molewane ke yêna khadi ya mote owe. A thoma go laudiša malapa a go šiya ke mohu. Khaitšedi ya ka o ilê kidi. Bjale o šille mote wa gwe. Mote o wa gwe, o ilê a o tšeya ka matšo a dikhaitšedi tša gwe. Dikhomo tša go tšwa nna di ilê tša tšeya mabu ala a go loba pele ga monna. Tša go-tšwa baratho ba ka di tšere ba ba tha phelago. Bjale ngwako o mogolo mo mošabeng wa mohu, ke ngwako wa Malephaka. Ke moka a fetša ditaudišo tša gwe. Ka mokhwa o we a laudišitšego ka gôna, ba re Magotšane ke yêna mong moja-lefa. Ka moka ga bona ba ilê ba dumelana le gore ke yêna moja-lefa.

3057

6369. Kabaganyo ya lefa la mohu. Ka moragôga tšhupô ya moja-lefa, ba nyska thoto ya mohu. Ba hwetšana gore o na le dikhomo tše nnê le dipudi tše mabala-a nkokotwana. Ke tša go tiya tšogô ya mohu. Ge e le dikhomo tša go-tšwa baredi di na le malapa a tšôna. Ba ilê ba fa lapa le lengwe le le lengwe khomo. Dipudi ba dira gore lapa le lengwe le le lengwe le hwetšane dipudi tše pedi. Bjale ma akwa gwa ba khomo le dipudi tše pedi. Tšona e ta ba tša mang. Ba re a di na tabe, di leta maforo. Goriale mo we ke gore ke tša moja-lefa. Mafello a taba.

6370. Ramagone o be a na le basadi ba banê. Mosadi wa pele wa go mo ntšha thakeng e be e le Mokhadi. Ka moragô ga gwe a beka Ngwana-Khothwane, a latêla ke Makhalangake, yêna a latêla ke Madintši. Mokhadi o ilê a hwa, a šiya lefêla khakala. Monna o gata tshipi a e bôna. O ilê a kwa gore mosadi wa gwe WGM.

8912.

-28-

K34/82

o loile ke mosadi wa gwe wa bobedi. Bjale batswadi ba mohu, mo ba nyaka go kwa lehu la ngwana wa bona, o ile a phetaphetšga. Bjale batswadi le bona ba ile ba homola, ba re o e tobišitše.

6371. Ramadome a ya a tšeya the bula nto. Peelo ya gwe ya kwa bothoko. A bona ga bote gore o molailē ka go nyaka go šala a dutši legatong la gwe. Ke moka a bošla ga makholo wa gwe go nyaka mosadi wa the bula-nto. Ba ga makholo wa gwe, ba ile ba leka go gana. Mokhonyana a re ke ta mo nyala ka ge e ke a še mosadi wa the bula-nto. Ke bona gore mote waka a ona mong wa ona, ka baka la gore mong wa ona o ntogetše. Ba ile ba solana, ka moragō ga tsolano ya bona, ba mo dumella gore a tšee mosadi. Pēla ba ile ba mmoša gore wa the ke wa ya wa bolaya wa etša yola.

6372. Ramadome a beka Mokhadi wa bobedi. O ile go tšena ka khoro, a dira gore ka moswana yo mongwe le yo mongwe, o swanetše go tšeya mollō lapeng la Mokhadi. Basadi ka moka a ba ka ba dumēla mo we monna wa bona a ba botšago. O ile a dira gore ka moka ba leloko la gabo, ba tibišwe mosadi yo we mogolo. Ba ile ba khobakana, ke moka a ba botša the we a ba bitšeditšego. Ke le tibiša nabapi le nto ya ka e kholo, bjale ka ge le teba gore e hwilē. Bjale lehono ke tšo tšeya wa the bula-nto. Ke yēna mmago mošaša o waka. Ke yōna taba e we ke le bitšeditšego yōna.

6373. Khobo ka moka e ile ya leboga. Ka moragō ga mo a ba thalušeditše polabolo ya gwe, ke moka ba re thobēla. Ke moka monna a dula le mosadi wa gwe. A tswala ngwana wa mothankana. Ba mo rēla leina la Madome. Bagadikane dipeelō tša bona a tša ka tša thabiša ke taba e we. Mokhadi a hwa a latēla Mokhadi wa pele. O ile a hwa a šiya ngwana wa gwe e thale yo monyana. O be a tha thōma go a-bula.

6374. Ngwana-Khothwane o ile a fetogēla monna the kokoi. Pele ga lehu la Mokhadi, mosadi yo a ngodilwego ka mo gōdinau, o ile a fetogēla monna the kokoi. O ile a mo latella ka ngwakong

WGM.

8912.

-29-

K34/82

wa mokhadi wa bobedi. Monna o ile mo a phafoga a hwetšana a kokometše ka mathogong a gwe. O ile a tsoga a tšeya lepara la gwe, a rakiša the kokoi a the tiya. The itše mo tho tša ka ngwakong wa thōna, tha fetoga motho. Tha re the-gōdi gomēla mokowē, o raka bjang ngwaneno. Ke gōna a bolaya mokhadi. Monna a bōna gore mmagō ngwana o hwilē, a tšeya morwa wa gwe a ya a mmeya ga makholo wa gwe.

6375. Ramadome a hwa. Ka moragō ga lehu la mosadi wa gwe, monna a nyaka gore ba tšame ba o kwa lehu la mosadi wa gwe. Mosadi yo la wa moloi, a bōna gore o ta tibiwa gore ke yōna moloi. A bōna gore bokaonē ke go khaiša maape. Le meriri ya mafello ba se ba tšōba toša, ke moka monna a thabēga. Ke bolwetši, ka bolwetši ke moka a hwa, Khanthe go thomēga bjang. Ke batho ba butšiša. Ke di kama thaa. Bagolo-golo ba re thaga a e swe legokong. Lehono se e šwele. Ke moka ba ya ba boloka mohu.

3060

6376. Maadome o ile a ba monna a le ga makholo wa gwe. Ka moragō ga lehu la papagwe, ba šupa morwa makhalangake go ba molebendi. Leina la molebendi ba re ke thasana. Ka molaō nkabe ba šupilē morwa ngwana-Khothwane. Ka baka la go loyana ga mmagwe, ba ile ba šita go mo šupa, ka go tšhaba gore a ka fetša lešaba a direla gore lefa ka moka le se mathogong a morwa wa gwe. Le ga go le bjale, o ile a ba botša gore a ke thuti go tswara phaga, ke tswere pedi di thagala. Ya boraro e bilē ya khokhola mooko. Ba ile ba kwa gore mosadi o wa lwa.

6377. Thalošo ya theema the gwe. A ke thuti go tšwara phaaga, ke tšwere pedi di thagala. Ya boraro ke khokhola mooko. O bolabola ka basadi ba la ba bedi ba la a ba bolalego. A boraro ke monna wa gwe. Khokhola m'oka ke pula ya marega. Mooka ke wa mabēlē. Bjale pula e we e re gona ya toša mooko ka moka diboeng, diboya tša šala di thena mooko. Mooko o we a o bolago o ra monna wa gwe. O ra gore o khotše a gona mootwa o we o ka mo thabago. O ba thabēla theema the we, a direla gore

3061

WGM.

le ba na ba we ba ba gopolago go ba bo moledi wa moja-lefa le
bona o ta ba bolaya.

6378. A baka ba galoša mothothomêlô, ba ilê ba re bolwetši
ke go tsetella. Mothothomêlô ke bolwetši. Bjale ge o babja
ke bjôna, a go nyakege gore molwetši a ilê, aowa o swanetše go
fo tsetella ga bote. Ka baka la gore ge molwetši a ka lla,
o ta fetša baaki dipeelo. Le bona ba ilê ba the ke ba mo šupa
boēmô bja bona. Bothale bo šitile khwiti. Khwiti ke peebe ya
go aga mete e mentši. E dirêla gore amolai a the ke a e bôna
mo we e lego gôna. Matšatši a mararo a ka a feta, moloi a tha-
bêgêla gohwa. Moloi a še go tšhaba lehu, o be a di yo thaba
mokhoši. Ba fêla ba re khotella le bokhokhola mooko ba ilê
ba khotella. Ka letšatši la bonê a hwa.

6379. Madome a ta a ba moja-lefa. Ka moragô ga mo Madome
a gudilê, ke moka ba ya ba amitša. Ba ga manholo wa gwe ba
ilê ba ba nyaka khomo ya maledi, pele go gore ba mo lokollê.
Khomo a e tswane le motho, motho o wa rumiwa, khomo a e rumiwi.
Ba ntšha khomo ba ba fa. Ke moka ba lokolla ngwana gore a bošlê
ga gobô. Ba ameya go ba moja-lefa. Ke moka taba ya bona ya
fêla e ta mo we. Madome a ya a tšeya motšatši ke ngwana wa
malome wa gwe. A itšibula ka ngwana wa mothankana. Ba mo
rêla leina la Ramadome. Ke moka leina la Ramadome le tsugilê.

Telano ya 4: Peyo ya moja-lefa wa monna
wa basadi. Ge nto e kholo e dumala ngwana.

6380. Peyo ya yo mongwe bakeng tha nto e kholo. Ge nto
kholo ya mošate e thena ngwana. Monna mo a ka šala a tha phela,
gwa hwa mosadi pele. Monna o swanetše go tšeya mosadi wa the
bula-nto. Mosadi yo we ke yêna a swanetšego go tilo bêlêga
moja-lefa. Ge monna a ka hwa pele, mosadi yo mogolo a šala,
ke yêna yo we a swanetšego go šala a le moja-lefa. Ka moragô
ga lehu la mosadi yow ke gona ba swanetšego go šala ba nyakišiša
yo we a swanetšego go šala a le moja-lefa.

6381. Bjale ka Pôô-pedi. Monna yo o be a na le basadi ba mabala-a-kokotwana. Maina a bona ke a a latêlanago ka tšeo ya bona: Maphefo, Mokhatšo, Mapholo, Makubu, Mokhati, Makoše, Ndima le Thobêla. Basadi a ba diyo topêla, ba nyadiwa ka

3063 dikhomo. Dikhomo le tšona di hwetšwa ka ditela tše tharo. Dikhomo tša maata, tša matšo a baredi le tša melato. Gare ga dithopha tše tharo tše dikhomo tše di metšago dithopha tše pedi, ke tša matšo a baredi.

6382. Papagô Pôô-pedi e be e le pute. O be a fêla a kwêra banna ba bangwe, ba gore ge ba ija tša goja, a ka ba fakêla ka nkong. A re monna ga a ija a šothe dinala a ka o pjaya dintu. O re pute pute, tšatši la dira ga le tibji. Le gona monna mo a hoše mollô a butšetše. Basadi bunšwa bja monna ke mpopota, bo goba ke di-mpja. O be a ne le mosadi ka o thii. O ilê a ba le thari ya basetsana. Buntši ba ilê ba hwa, gwa šala ba-nenyana ka ba bedi. Lafello, ke gore lekhothwane ba bêtšga mothankana yo we Pôô-pedi. Ka moragô ga lehu la gwe le mosadi wa gwe, lefa ka moka ya ba la Pôô-pedi.

6383. Papagô Pôô-pedi o be a na le thoto e ntši. Ke mokhwa o we a ilego a hwetšana lefa le lentši. Lefa a gwaka gwa ba la baredi ba gwe fêla, le la maata a gwe. Ka moka ga tšona ya ba tša Pôô-pedi. Bohumi bja motho yo moso ke basadi. Thoto a e phatalatša ka go tšeya basadi. A go motho wa thoko yo we a go ba a ka teba gore mosadi yo mogolo ke mang, ka baka la bogolo bja note. Thuri e be e lla le mothegare.

3064 6384. Lehu la Pôô-pedi. Pele ga lehu la gwe, o ilê a thalošetša khaitšedi ya gwe yo mogolo, gore lefa la ka a la swanêlwa go lewa ke morwa yo mogolo, ka baka la mereba ya gwe. Bjale khaitšedi ya gwe a the ke a teba gore o ra mang. A re go yêna, ke mang yo we mogolo. A re mosadi wa ka yo mogolo a na bana. Bjale ke mang. Ke moka a homola. Kaitšedi ya gwe a ka a thokomêla lentšu la gwe ka baka la go the thaloše. Ka moragô ga matšatši a the makae, ke moka a hwa. Ba ya ba boloka mohu.

6385. Morêrô wa moja-lefa. Ka moragô ga thello tha moku, ba ya ba khobakana moteng wa moku. Khaitšedi ya gwe o ilê a thaloša polabolo e la ya moku. Bjale ba hwetšana gore polabolo ya gwe e feela. Ke gore o le motho o mapono. Mapono ke gore a tšwara. Ba hwetšana gore mosadi yo mogolo ke yêna moja-lefa. Ka gobane dithapô ka noka tša mote, ba ka the ke ba khôna go di ntšha ka ngwakong wa gwe yêna mong a tha phela. Ba gopola gore yêna mong o ta ya a tšeya mosadi yo wa a ta ta-go a ba yo mogolo. Maphefo a ba moja-lefa wa thoto ya mogatšagwe.

6386. Lehu la Maphefo. O ilê dula dilemo tše pedi ka moragô ga lehu la mogatšagwe. Ka thelemô the moraro a latšla monna wa gwe. O be a tšilê, khopolo ya go tšeya mong wa thebešo a ka a ba nayô. Monna wa gwe le yêna o ilê a šitwa go tšeya mathatswa dikhwele ka baka la gore Maphefo o be a tha phela. Molaš wa the ga gešu a o dumele gore molaš wa mathatswa dikhwele o šomê. Molaš o o šomago ke wa the bula-nto. Molaš wa mathatswa dikhwele o šumiša ke bathoka le balaudî. Ke baka le wa Pôš-pedi a ilego a šitwa go tšeya mosadi. Ba ilê ba lla thellô tha moku magadi go fithêla the fêla.

6387. Morêrô wa moja-lefa. Ka moragô ga thellô tha moku magadi, ba goma ba ya ba gathana mo we moteng wa bahu. O ilê gwa gathana ba bagolo fêla go rêra taba pele ka thephiri. Ba rêra ka thephiri ka baka la bogolo bja etc. Taba kholo ke gore mosadi yo mogolo a šiya ngwana. Bjale ba nyaka go hwetšana gore ke nto e fe e we e ka ba go moji wa lefa. Khadi Mompheg a thôma go thaloša dikhomo tša go tšeya basadi.

3066 6388. Mompheg o thalošatša khobo tala ya tšôš ya basadi. Baratho ba moku ba be ba the gôna, bjale ka go batwadi ba moku ba ilê ba fo bšlêga yêna Pôš-pedi le banenyana ba ba bedi. Mosadi wa pele ke Mabu a we a re šillego maloba. O ilê a tšeiwa ka dikhomo tša go tšwa Molawa. Mokhatšo o tšerwe ka mothahu wa o šî ke Pute. Mapholo le yêna o boya ka mothahu. WGM.

s912.

-33-

Makubu o boya ka dikho tša maata a Pute. Makoše o boya ka dikho tša maata a Matebe. Nuina o boya ka dikho tša maata a Pōō-pedile Thobēla. Ke moka ke mo we ke go tebago. Ge ariale a fetša polabolo ya gwe.

6389. Dikho tša go-tšwa Matebe ke tšona tše we di swanetšego go tswala moja-lefa. Ka moragō ga mo mothalušī a thalušitše ditela tša di tšeō tša basadi, ke ge ba re Makoše ke yēna yo we a swanetšego go bēlēga moja-lefa. Mmolawa le Matebe ke bare di ba Pute. Ke dikhoitšedi tša Pōō-pedi. Mmolawa ke mogolo wa Matebe. Bjale dikho tša gotšwa mogolo di ilē ka lewa. Ka baka la gore di ilē tša tšeya Nkonyane goba Maphefo, a hwa a le moopa. Mogolo a hwa moratho o swanetše go tšeya madulō a mogolo. Dikho tša go-tšwa Matebe ke tšona tše we di swanetšego go tšeya madulō a tša Mmolawa. Ba ilē ba kwana ba e ta mo we. Ke moka the phiri tha bona tha fēla. Gwa beiwa letšatšī la tšhupō ya moja-lefa.

6390. Morwa Makošepududu a ba moja-lefa. Ba ilē ba goma ba gathana ka lone letšatšī le la ba go le beya. Taba mo e tše e rerilwē a e tswenye. Mampheng a tswara Pududu ka letsogō gore ga khobo. A re go khobo, le a mmōna ngwana yo, ke yēna moja-lefa la mote o. O tšwatše ke dikho tšagotšwa Matebe. Matebe a ilē goba yo mogolo ka baka la dikho, a thomphē mogolo wa gwe Mmolawa. Le wena o mo thomphē, ke yo mogolo le ge dikho tša go tšwa yēna di ilē tša tšeya ke Morola. La thoka go mothompha a ka le tsošetša badinu. Mo la e be ke hwilē ke yēna yo we a go ba a ta bolabola. Ka moka ga bona ba ilē ba re thobēla. Ke moka gwa fēla, ba palakana. Matellō.

Temana ya 5: Boopa bja nto khelo.

6391. Ge muhumagadi a ka ba moopa, molatedi wa gwe a ka bēlēga moja-lefa. Fēla taba khelo ke dikho. Ba nyakišiša dikho tša go tšeya basadi. Ka baka la dikho, yo monyana a ka no ba golēla ka moka ga bona. Mantšī ba fēla ba tsoša lapa la muhumagadi ka go tšeya mosadi. Bjale ka go go ngodilwē

WGM

kae le kae.

6392. Maile o be a na le basadi ba bararo. Mosadi yo mogolo e be e le Mphekama, a latela ke Mpholoui le wa Mokokotšilo leina la gwe ba re ke Tšile. Bjale nto e kholo ya dumala nwana, ya fo ba le ngwana ka o thii wa mosetsana. Nwana yo we a ka a thamatsaga ka baka la bolwetši bja Mokotoyane. Ke bolwetši bja go hwa a tsoga. Ka baka le we Mphekama o dumetše ngwana. Mothepa a tšena ke bolwetši bja mohuta o we, a tšeiwi. Mo ilē bja mothakiša profithela a e hwa. Ke moka magwe a šala a e khonere.

6393. Lehu la Maile. Ka moragō ga lehu la monna, ba ilē ba khobakana. Khobakane e we ya bona, e ilē ya ba ka moragō ga thello. Bobete a re le bitša kenna ka baka la tšhupō ya moja-lefa. Mogolo waka o re šilē, bjale mošala o, o šetše o le nyanyaneng. Ba nyakišiša barwa le basadi. Ba hwetšana gore Mphekama ke yo mogolo, o diyo thoka bana fela. Ke ge ba dira gore a be moja-lefa. Ba ilē ba šitwa go šupa morwa wa 3069 lapa le lengwe ka gobane o tha phela. A ka a tšeya lebaka le letetelele a tha phela, ka baka la gore o be a tšofetše. Ka moragō ke moka a latela monna wa gwe.

6394. Bobete a ba moliti. Ka moragō ga lehu la Mphekama, ke moka ba re go Bobete, o šale o lebeletšennote wa mogolo wa go. Ke thale phifallong, a gona the we re ka the dirago. Ke moka ba lla thello tha mohu. Ka moragō ga thello ke moka a dira gore basadi ba dirē mapoto. O dirēla gore banna ba kolobiše megōlō ka moragō ga dipolabolo tša moja-lefa. Ba ilē ba dira mabjalana. Ke moka a tibiša banna, gore ka tšatši la gore ba khobakane.

6395. Khobakano ya banna. Bobete a thoma go ba botša tibitšetšwa. Le bitšitše ke nna bakone. Ke bōna gore bana ba bolaya ke dintu. Ba ilē ba re o wa kwala. Ke moka ba beya letšatši la dipeudi.

Ka moragôga mo ba feditše ka tša thobošo, ke moka a re, re swanetše go gopotšana ka moja-lefa. Ke re re gopotšaneng ka baka la gore mosadi yo mogolo, yo we ra go ba re lla thello tha gwe, o hwilš a the na ngwana. Ngwana wa mosetsana le yēna ke lebita. Ba re ke nnete ke lebita ka gobane a ka the ke a nyala ke motho ka bakeng la bolwetši bja gwe.

3070.

6396. Nyakišišo ya nto e e ka dulago le-gatong lanto ya bo moja-lefa. Ka moragô ga mo a thagišitše taba ba ilš ba hwetšana gore ke tswanélš ya go bolabola pele ga letšatši lewe la thobošo. Morero o nyaretšwa ke gobane nto kholo ya mošata e hwile e the na ngwana. Mosadi wa bobedi o be a na le ngwana wa mothankana leina la gwe ba re ke Dingana. Mmagwe ke Mpholodi. Tšie ke mosadi wa lapa la boraro. Yēna o be a na le bana ba ba bedi ba basetsana. Nyakišišong ya bona, ba hwetšana gore Tšie mo la a be le ngwana wa mothankana ke yēna yo we a go ba a tswanetše go ba moja-lefa. Ka baka la gore mmagwe o tšere ke dikhomo tša mohu Mphekama. Mpholodi o bikilwe ka dikhomo tša melato.

3071.

6397. Morerong wa bona, ba dira gore Dingana a be moja-lefa. Pele ga tunelano ya gore morwa Mpholodi a be moja-lefa, ba ile ba thōma ba gōga mmpa. (Thapō.) Ba bangwe ba re, moredi wa Tšie ke yēna yo we a swanetšego go ba moja-lefa. Buntši bja bona, ba re morwa Mpholodi ke yēna yo we a swanetšego go ba moja-lefa. Ba ile ba thōma go dira lešata, bjale ka ge e ke, ke basadi. Monna yo Moeng, ke motogolo wa bona. O ile a ba khala. A re banna mo ba bolabola taba a ba dirile mašata. Re swanetše go theletšana, re kwe moludi wa taba. Ba ile ba thōma go bolabola taba ka thōkōnēlš.

6398. Ke ka the ke ra bopa kubu ya ba kwēna. Kubu ke pholofolo e phelago ka gare ga meeti. Bošego e ya tšwa ya ya godimu ga meboto go tšana e fula. Le gōna a e na mong budiba. Kwena ena le mong budiba bja yōna. Theema the the bolabola ke ba we ba re go Lingana o swanetše go ba moja-lefa. Ba la le bona ba ile ba boya bjokong. Fēla ba ile ba re, o swanetše

go tšeya dikhomo tša ma tšo a moredi wa Tšie, a yo tšeya mong
wa mošaba o. Ba ile ba re o we le bolabotše the nna. Morero
wa bona wa tšiswa mowe. Ba palakana. Ba ile ba fiwa dipeela
tša bona, ba dinwa ba khōna ba palakana.

6399. Letšatši la thobošo le tšhupō ya moja-lefa. Tala e
a peilwē ga e lewe ka mphaka. Ge e le nana e tšwile marapong.
Ke gore ba ile ba beya le letšatši la thobošo le tšhupō ya
moja-lefa. Ba ile ba gathana ka lona letšatši lela ba go le
beya. Ba thōna ka go thekha bahwedi dipeudi. Ka morago
ga thēkhō ya dipeudi, ba šupa moja-lefa. Ba ba thalošetša
3072 le molaō o we moja-lefa a swanetše go o dira. Batho ba hwetšana
gore ka moka ba eloko ba kwana ka taba e we. Difathi ka moka
le dihwihwiri tša šitwa go tena. Thobošo ba bolaya khomo.
Ke thobošo le tšhupō ya moja-lefa tša fēla di e ta mowe.

6400. Dingana a ya a tšeya mosadi, leina la gwe bare ke
Mphekama. O ile a ya a tšeya mosadi yo we ka taēlo ya ba
leloko. Mosadi yo, o ile bubula-nto bja rakhaui ya gwe.
Leina la Mphekama la lona la tsoga. O ile a itšibula ka
ngwana wa mothankana. Leina ba mo fēla Maile. Ke Maile
tsufi le boroka, la ifala pula e sana. O ile a ba moja-lefa
ka morago ga lehu la Dingana. Mafello a taba.

6401. Ngwako o mogolo ga o thena morwa. Bogolo bja nto,
boya ka dikhomo tša go tšeya goba ngwana wa malome wa monna.
Nto e kholo e ka dumala ngwana wa mothankana nto e nyana ya ba
le morwa. Ka baka la gore lešabetše, morwa yo we wa lapa
le le nyana, a ka ba moja-lefa. Fēla lefa, o swanetše go le
3073 šumiša ka mokhwa o we, ba leloko la bo mohu ba ta go mo laēla
ka gōna. Ke mowe o kwago ba re, ngwana monyane the lēlē
bogoši, lēlē go tuma, ge e le bogoši bo na le malapa a bjona.

6402. Nto e kholo ge e na le baredi fēla. Baredi a ba ke ba
e ba ba ji ba lefa, ka baka la gore ba ya magadi a bona.
Moredi yo mogolo wa nto e kholo, ke molaudi wa lefa. Morwa
WGM.

8912.

-37-

yo we wa moja-lefa wa lapa le lenyana, a ka the ke a Buniša lefa ka nte le yēna. Le ga go tibiwa gore moredi yo mongwe le yo mongwe o laola matšo a gwe. Fēla molaudi yo mogolo ke mogolo wa bona. Ge o lebella moja-lefa yo la wa lapa le le nyana, wa hwetšana a the na maata gōdimu ga lefa. A na le maata fēla ga lefa la nto ya bō. Ge a na le molato, a ka the ke a lefa molato ka lefa la nto e kholo, pele ga gore a fiwē.

6403. Ge nto e kholo e thale e nyana. Ke gore ba tha lebeletše lokwa la mosadi gore le ta thagišang. Gōna mowe, a go morwa yo we a swanetšego go ba moja-lefa. Rangwane wa mohu, ke yēna yo we a swanetše go tšwarēla nto e kholo lefa la yōna. Goba morwa wa rangwane, ge rangwane a hwilē. Ke motšwaredi fēla, molaudi, ke yēna mosadi yo la wa nto e kholo. The thengwe le the the ngwe ba sona yēna, ka gobane ke nto e kholo. Ge a ka bēlēga ngwana wa mothankana, ka morao ga mo a gucilē ba mo gafēla lefa la gwe. Barwa ba dinto tše dinyana a ba na taba nabō.

6404. Bjale ka moteng wa lokomašela. Monna yo o be a na le basadi ba bararo. Mosadi yo mogolo e be e le Kwatšga. Wa bo bedi Motanalolo le Nkwelē. Bjale nto e kholo e ile ya ba le ngwana ka o thil wa mothankana. Leina la morwa ba re ke Thephēphē. Wa bobedi a na le bana ba banē ba bathankana. Wa boraro a na le bana ba ba bedi ba bathankana.

6405. Morwa wa nto e kholo o ile a hwa ka phafana ya bjala. O ile a fapana le mosadi wa gwe Maile. O hwile pele ga papagwe. The pipimpi re hwa na thō. Batswadi ba mohu ba ile ba ba le morithi mathong a bona. Papago mohu a dula lehu la morwa wa gwe ka marago. Ge gore a ka a tšhoga le go nyaka go teba the we the llogo morwa wa gwe. O ile a nwa phafana ya bjala ka merithi. Mahube a ka moswanyana mo a hubala, ke moka a hwa.

6406. Makalo ya poloko, bolwetš bo tha tibiwi. Ge motho a tsoga a tha re o thapa mathong, ke moka o bōna go tšwella WGM.

s912.

-38-

motho. Motho yo we o ya go bega lehu. Ke moka ba bigiwa ba phalêla mokhoši wa lehu. Thalošo e tawanetša go ba gona, ya go thalošetša baphandi lehu la mohu. Batswadi ba mohu ba ile ba sitwa go thalošetša baphaladi tela ya lehu la mohu. Fêla mohu o ile a thaloša lehu la gwe pele ga gore a hwê. O ile a re mma o dirile ga bote mo a bolaile nna morwa wa gwe. Phafana e we o be a nyaka go bolaya yo mongwe ka yôna, bjale morwa wa gwe a e nwa ka nte le go fiwa.

6407. Mmago morwa o hwetšane morwa a phikuluga ka ntong. A mmotšiša, o dira bjang ngwanaka. Ke nwelš phafana e nthabile. Jo nna ka lobaa. A go na taba mma. Le yo no we la go ba le ta mo fa, le yôna ke motho o swana le nna. Go diregile ga bote mo le bolaile nna ngwana weno. Molwetši

3076 o be a bolabola ka lentšu le le phagamilego. Batho ba ba go ba ba dutši ka khakala, ba ile ba di kwa. Ke khogo e nwele mae, a yôna. Ke gore molato a wa ka wa ba gôna.

6408. Papago mohu gammogo le mmago mohu, ba šala ba tha phela. Ka moragô ga thobošo mmago mohu a latêla morwa wa gwe. Mpja ya ja ngwe a e none. Ka moragô ga uilemô tše pedi, mokomêla a hwa. O ile gwa šala basadi ba bedi le barwa ba bona, le mosadi wa Thephêphê. Le go a ile a fapana nae, pele ga gore ba hwetšane ngwana, a go na taba ka mosadi wa gwe. Lešala le tswaletšwe ka ntong e kholo. Ditaba di ta boniwa ka moragô ga thello. Taba a e ke e reriwa gôdimu ga mošidi. Ke gore ba thale phifalong.

6409. Kopano ya ba leloko la mohu. Ke letšatši la go rera ditaba tša thobošo gammogô le tšhupo ya moja lefa. Bakeng tha bjale bja thobošo a ba ka ba thinya the baka, ba ile ba phikiša ba o kwana. Bjale ba tšena morerong wa tšhupô ya moja lefa. Tšhwene tsogo e tiêla ga gabo yôna. Ba hwetšane gore Maile a na ngwana, ka gobane e thale yo monyana. Fêla ke yêna moja lefa, e seng yêna ka bo yêna. Mo a ile a bêtêga ngwana wa mothankana. Ngwana yo we e ta ba yêna moja-lefa.

WGM.

6410. The beela ba beya ntsweng, wa beya khopa e ya bôla. Ka baka lewe, go nyakêga gore go be le moledi. Moledi yo we ke yêna yo we a ta go thoko fela lefa. Ka gobane mosadi ke phata kalala a theole malaô. Ke gore a ka thinya lefa. A go nyakišišwa motswaredi dintong tša mohu Mokokêla. Ba bangwe ba ile ba gôgêla go nto ya otanalo. Ba ba ngwe go nto ya ikwêlê. Ba ile ge ba re ba tēna dikhomong tša go ba tšeya, ba hwetšana gore ke dikhomo tša maata a Mokokêla. Mosadi yo we a go ba a tšerwe ka dikhomo tša khaitšedi ya mohu, ke mmagô Thephêphê.

6411. Ngwana wa mogadikane a ka the ke a thama yo mongwe diala. Polabolo e, e boletše ke Phašuku. A še polabolo ke theema. Lebaka ka moka mo ba dutšî ba bolabola, o be a filo homola. A tšwela pele le go bolabola, a re namane go nyakêga e e kotegago. Ke gore moledi go tswanetše go ba ngwana wa rangwana. Le mo tha ngwana a ka ba gona, a ka the ke a re tswenya mo re mo toša mo we talon, ya botswaredi, ka gobane ke wa lapa le lenyana. Ke ngwana mo-nyane, a swanêla go lêla bogôši, o swanetše go 'lela go tuma fêla, ka gobane o wa teba gore bogôši bo na le malapa a magolo. Ba ile ba kwana le dipolabolo tša gwe. Morerong wa bona, ba re lee e ta ba motswaredi. Lee ke morwa Kopotša. Kopotša e be e le moratho wa Mokokêla. O ile a hwa pele ga mogolo.

6412. Lee a ba motswaredi. Ba ile ba palakana. Ba goma ba khobakana ka letšatšî le la, la thobošo. Pele ga gore go nwewe bjala bja thobošo, ba ile ba ba šupa moja-lefa le motswaredi wa gwe. Bjala bjo we bja tšatšî la thobošo, bo bitšîwa bjala bja dipeudi. Bjale thobošo ke mothahu. Ba thaba khomo goba dipudi, ba thoboša bana ba mohu. Ba ile ba šupa maile goba mmogo mošaša o we. Ba re go lee o moledi wa nto e kholo e. Ke moka gwa fêla go e ta mowe.

6413. Ba ile ba thoboša bana ba mohu ka khomo. Ba ile ba laêla moledi gore ga go na le taba e e go tswenyago, o swanetše WGM.

3079

go botša yēna mosadi yo. Ge e le boima, o khobakanya barwa ba mohu la rerišana taba. Ka moragō ga mowe, ba tēna dijong le mabjaleng. Ke moka go fedilē.

6414. Maile a bēlēga morwa, leina la gwe ba mo rēla la Mokomēla. Lee o ile a lēla ngwana yo we go fithēla a gola. Ka moragō ga mo a mo tšeišitšē mosadi, a goma a khobakanya ba leloko. Ba khobakanya ke Lee. Ba ile ba khobakana. Bjale a re le bitšitšē ke nna, ke re ngwana wa mogolo waka o gudile. Ke re tang le boneng mo ke mo gafēla lefa la gwe. Ba ile ba leboga rudu. Ke ngwana monyane, the llēlē bogōši, llēla go tuma.

6415. La thogo e tšhweu le ruta ke la thogo e ntso maano. Lefate le leswa le tiya ka le letala. Bilo ka moka tša gafelwa moja-lefa. Ba mmotša gore melaō ka moka o ta e hwetšana go Lee. O the ke wa mo nyatša. Lehono yena ke mokhalabje. Le wena o mo thokomēlē bjale ka ge le yēna a ile a go lēla. Le wena Lee o the ke wa lathela teu. O no tšwela pele le le go phedišana le ngwana bjale ka ge o tha mo lēla. Mokomēla wa bo bedi a tawala morwa le mosadi wa gwe. Ba mo rēla leina la Thephephe. Ke moka leina la mohu la goma la tsoga. O ile a ba moja-lefa ka moragō ga lehu la papagwe. Mafello a taba.

3080

6416. Bana ba ba Salago ba bēlēgwa ka moragō ga mo monna a hwile. Bana ba we ka moka ga bona ba aana yēna mohu. Ba gona lešpana gōdimu ga bona. Ba ka no ba bana ba mpja, a gona taba. Bana ba mpja, ke gore go the tswanē ga bona. Monna yo we a bulago le mmago bona, ba mmitša papago bona, mo e thale ba banyana. Mo ba gudile, a ba tha mmitša papago bona. Ba re papago rena o hwile. Le go aana, ba aana ka leina la papago bona wa go hwa.

6417. Go rakiwa ga mošegedi. Mošegedi a na maata gōdimu ga mošegelwa. Le diruweng a na lentšu. Ge barwa goba baredi

WGM.

3081

ba gotše, ba ka raka mošegedi. A na bo e karabello. Ke moka o tšwa moteng a tha tswara thelo. Le ge o tha ka wa rakiwa, a gona the wa o ka the hwetšanago mo we mosading wa motholo. Moredi yo we e di-yo ba go madi a go, mothang a nyadiwago, a o nyaretše lentšu. O fo dula wa homola. Le ge ba nyaka go thaba khomo, a ba go botše. O no bōna ba thaba. Ke motho fela mo a ile a šegela motholo wa leloko le lengwe. Ge o ile wa šegela wa leloko la geno, gona o wa bigiwa.

6418. Matshopha o ile a hwa a šiya basadi ba ba bedi. Mosadi yo mogolo e be e le Motšatši. Ya mo latelago e be e le Mokhadi. Ka lapeng le legolo o ile a šiya baredi ba ba bedi. Ka lapeng le le nyana, o ile a šiya moradi le bathankana ba bedi. Bedi ga bona bathologadi ba we, pēpō ya bona e be e thale gōna.

3082

6419. Motšatši a ba molebendi wa lefa la go šiya ke mogolo wa gwe. Motšatši ke moratho wa Matshopha. Ba ile ba mo rēla leina le we, ka baka la gore o ile a wa ka le thakori la the tshadi, yēna e le gore ke ngwana-ngwako. Ngwana-ngwako ke gore mogolo wa gwe o ile a hwa goba ba-golo ba gwe. Mosadi yo la Motšatši o ile a gana go dula le Motšatši. A ka a ba le lehufa. O ile a lla go thokomela lefa la go šiya ke mogolo wa gwe.

6420. Madome a šegela Motšatši. Ke monna wa khoro e šele. O ile a bega Motšatši gore go na le motho yo ke kwanago naē. Goriale ke mothologadi. A mo tetola ka gore a the pōnatše, ka gobane mo a ka thepela bošego, aka mo gobatša ke tha to tehe. O ile a e pōnatša. Molata wa the be gona. O ile a iša mosadi. . bēlēga ngwana wa mothankana. Leina la gwe ba re ke Lebury. Madome o ile a lēla ngwana bjale ka go a dula le mmagwe. Ngwana a re go yēna papa.

6421. Madome a latha note wa gwe, a gogela ka ntong ya Motšatši.

Medirô ka moka ya lapa a e dira. Dinto go aga yêna .
 Mosadi wa gwe a fetoga theebela. A bile a thaapara thelo.
 A ba a bolotša Leburu. Batho ba laka ka maata go mo e letša,
 gore a thôkôšêlê mote wa gwe. Ka gobane mothologadi ka phoka,
 letšatšila thaba e ya ologa. Le ga go le bjale a ka a nyaka
 go ba thaeletša. Mong mosadi wa gwe a fetoga mothologadi,
 a ba khomo kata o e khoroše. Ba gôna ba rônôla mothologadi
 theema the; Therite o ne le tathata, o re goswa wa re go thoga.
 Ke gore o ile go hwêla ke monna, wa goma wa tšeiwa.

6422. Leburu o raka Madome ka lapeng la'magwe. Mosadi o
 thota monna yo a robalago ka moragô ga gwe. A ba dirilê
 bjala, bolaola ke motšatši. A ntšha thôgô ya mote ke moka a
 tha nyaka go šupa motšatši bjo bongwe bjala. O šala a e nwa
 le Madome. Ba bolaya khogo thekhoto tha yôna o fa Madome.
 Leburu a ka a nyaka go kwišiša. Wêla a ka a bolabola. O
 ile a tiya mmagwe. Madome o ile ke khala morwa. A e moka a
 togêla mmagwe, a tiya Madome. O ile a mo tiya mo a ba go
 a idibala.

6423. O na le makoko marabe, o itše thware nka metša. Ka
 moswana a gopola ba gabô. A fitha a ba begêla madi. Ba re,
 o ile o ta dikhôna. Thepela o bega ba na ba la o dulago nabô.
 A goma a boêla, a bega motšatši. Motšatši a botša Leburu.
 O ile a mo fetola ka gore ke morwa mang. Amotše a yo bega
 mo we a go nyakago. Taba ya bo bedi mo moteng waka a ke tha
 nyaka le go mmôna. Ka mmôna ke ta mmolaya

6424. Madome a fola a dutši lapeng la mong mosadi wa gwe.
 A ka a nyaka go iša molato khorong, ka baka la go retella,
 gore mothomongwe o ta boêla. Ka moragô ga mo a rodilê,
 a re o wa boêla. Mosadi a ya a mo raka. Gôna go kaone gore
 le mphê thoto ya ka. Ba re ke thoto ya mohuta mang. Dinto
 tšepedi go agile nna. Ke na le lehudi le mothe. Dišego
 di pedi. Mathelo le mabêlê a we a ilego a lema ke nna, di na

s912

taba. Ba re rena a re lebe o ile wa tšwa o rwele thoto. Thepela o makala. Ke moka a rakiwa bjale ka mpja. O ile a šitwa go ya go makala ka baka la gore ba gabō ka moka ba mo tšwilē. A boēla a ya a dula lapeng la gwe. Taba ya gwe ya fēla e ta mowe.

6425. Motšatši o gafēla Leburu lefa la papagwe. Ka moragō ga mo ditaba tša madome di fedilē. A khobakanya ba leloko. Ba ilē ba khobakana. A re mosadi o la wa mogolo wa ka o hwetšane ngwana. Bjale o gudišē, ke mo gafēla thoto ya

3085

papagwe. Ba ile ba dume'lana le polabolo ya gwe. Ke moka a mo gafēla. Ba tibiša barwa ba lapa le lenyana gore yo ke yēna papago lena. Le bona a baka ba ba lepelaēlo. Ke moka taba ya fēla e ta mowe.

Temana ya 6: Lefa la monne wa basadi a le tswara ke mosadi.

6426. Baredi ba lapa le legolo ba ka the ke ba tswara lega. Ke barwa ba mōhu ba we ba ka tswarago lefa. Barwa ba malapa a manyana, ba ka tswara lefa fēla mo lešabetšē. Ke gore ge papago bona a ile a no ba le ngwana o thii. Ke gore a the be le baratho. Ka gobane molaō ke gore moratho ke yēna, yo we a swanetšego go tswara lefa la mogolo wa gwe. A tswarēla lapa le legolo. Goba morwa wa moratho.

6427. Ge e le baredi ba nto e kholo bona, sowa a ba ke ba e ba bo moja-lefa. A ka dumellwa fēla go ba moja-lefa, ge a ka dumēla go the tšeiwē. Mo we gona, go ka dirēga. Monna o swanetšē go ba gōna ka gare, yo we a swanetšego goba molebeledi wa lefa. Monna yowe e swanetšē go ba wa leloko. Mosadi ke the thaēla, a ka falatša lefa ka go kwa monna yo we a mongwayago bošego.

3086

6428 (a) Maphuphū o ile a hwa a šiya basadi ba banē. Mosadi wa nto e kholo e be e le Marebolē. Bjale nto e we kholo e be e the na bana. Ka gobane mosadi o ile a ba moopa. Malapeng WGM.

a mararo go be gona le bana ba ba thankana le banenyana.
Monna o ile a gafela Marebole lefa la gwe ka moka ga lona pele
ga lehu la gwe. A ka a mo gafela ka tsufing. O ile a
khobakanya ba leloko, a mo gafela ba le gona. Le bona ba ile
ba dumelana na. A ntsha p'elo ya gwe a e beya godimu ga
mosadi wa gwe. Ke gore o ile a mo supa le manaka a pula.
Ka morago ga mediro e we ke moka a hwa.

6429. Mareborala a ba moja-lefa. Ka morago ga mo monna wa
gwe a hwile, ke moka a supa go ba moja-lefa. A gwaka gwa
ba le monna yo we a swanetšego go ba molebendi. Moratho wa
mohu o be a le gona, leina la gwe ba re ke Makhwapeng. A
ka a fiwa maata a go ba molebendi. O ile a no ntsha motho
a lebella.

6430. Marebole o ile a tšeya basadi ba ba bedi ka lefa la go
šiya ke monna wa gwe. Batho ka moka ba ile ba mo leboga kudu.
ka mokwa o we a ilego a dira ka ona. Motho a ke a thakha ka
moka dilong ka moka. A thona go šegela le Tima-mogolo.
Ka morago-nyana ke moka ba bona ba gakana le mekhwa ya mosadi.
Ke mang yo we a swanetšego go khala mosadi. Ba hwetšana gore
ke Makhwapeng. Bjale o wa šitwa ka baka la gore a fiwa maata.
A tšeya naka la pula a lefa Tima-mogolo. O ile a moforaforan-
tšetša ka gore o wa mo tšwarela. Khanthe ke moka o le tšere.

6431. Le naka la pula le mitšitše ke lekhane. Ka morago
ga lehu la Marebole, ba mmutšiša le naka la pula. A ba
fetola ka gore, le naka le mitšitše ke lekhane thaba ya
mphoko, thaba ya marothi a pula. Ka goriale mo we ke gore
mefoko ya Tima-mogolo e be e dula mo wa thabeng ya lekhane.
Bjale le naka la pula le mitšitše ke mefoko ya gwe, ba ka the
tha le khona. Ke moka ba loba le naka la bona ka baka la
mosadi. O ile a re go bona gore o babjetša gohwa, ke moka
a ripa šaša la mokhalo a tswalla tela ka lona. Ke ge a ba
botša gore lee le tšeenaka la pula ga Tima-mogolo. Ke ge ba
e ya, ka morago ga mo a hwile. A ya a gana ka lona.

WGM.

6432 (b) Marebole o šile basadi ba bedi. Mosadi wa pele amotetwa. Wa bobedi Mokhaui. Nto e kholo e be e na le bana ba ba thaano ba basetsana. Moga ya pupi e be e tha šoma go mosadi yo mogolo. Ito e nyana e be e na le barwa ba bedi le mosetsana. A gwa ka gwa ba le taba e we ba ka e bolabolago, ka baka la gore ba the le phifalong. Ditaba ka moka di ta boniwa ka tšatši la thobošo.

6433. Phiyo tša tou a di phathagane. Ke ka lona letšatši la thobošo. Ba ile ba rera gore moja-lefa a šupiwš ka lona letšatši le we go nwewago bjala bja meriri ya dipeudi. Ba ile ba ganetšana. Ba re bōnang a re tsoge ka ntong ka e thii. Ditaba di ka the ke tša thepela ga bote ka baka la gore re nwele. Le ge re bōna gore a ra nwa, ba bangwe ba nwele. Ba ile ba dumelana gore khomo ya thobošo le tšhupō ya moja-lefa di ta boniwa ka moswana.

6434. Tšhupō ya moja-lefa le khomo ya thobošo. Pele ga go thaba khomo ya go thoboša bana ba mohu, ba ile ba thōma ka go rera yo we e ta go go ba moja lefa. Morerong wa bona, ba hwetšana gore ba swanetše go beya ngwana wa lapa le le nyana. Le baka ke gore nto e kholo a go tibiwi ga bote gore a ka tsoga a bilš le ngwana wa mothankana. Ngwana yo mogolo mo we ntong e nyana e be e le Ntšhobiane. Ba bangwe ba ile ba gana, ba re bokaone ke go buiša moredi wa lapa le legolo, a te a be moja-lefa. Re ta tšeya dikhomo ra fa monna yo a mo tšerego. Le ga go le bjale a ba ka ba o kwana.

6435. Ba šupa Ntšhobiane go ba moja-lefa. Ka morao ga dikhanetšano tša bona, ba re bokaone ke go šupa morwa wa lapa le lenyana. Ba bangwe ba re ngwana wa mogadikane, a ka the ke a gadikela yo mongwe dithuthunya. A ba ka ba thaeletša lentšu le we la dithuthunya. Dithuthunya ke dithoro tša leheya.

3089. Bjale ge ba di gadikile ba di bitša dithuthunya. Ka e thii ba e bitša thuthunya. Bjale ba re o ta gadikela ka ganong.

Ba ile ba goma ka moka ba pana le joko ka le thii. Ba šupa WGM.

s912.

-46-

Ntšhobjane go ba moja-lefa. Ke moka taba ya tšhupō ya fēla e ta mo we. Ba thoboša bana ka khono. Taba e fedilē morerong wa bona.

6436. Ba mo supa gare ga batho. Ka moragō ga mo ba feditše taba ya bona thopeng, ba goma ba boya khorong. Ba ile ba dira gore a dulē gare ga batho. Khadi ya mo swara ka letsogo. A re go batho, mong wa mote o hailē, bjale lehono re swanetše go lebella ngwana yo. Ke yēna papago rena. Re šupa yēna go ba papago rena, ka baka la thokofalo ya ngwana wa mothankana. Mo la ngwana yo a bapetšego naē, e be e le mothankana, ke yēna ya goba e le yo mogolo. Ka molaō ke yo mogolo, bjale o šitwa go ba tulong ka baka la bosadi. Ke moka ke feditše.

3091. 6437. Madome goba takhwapeng a thōna go bolabola. O ile a beya mabaka a mo ba šupa ngwana yo we. Le kwile ka mokhwa o we khaitšedi yaka a thalušitšego ka gona. Oo bjale ka ge a thalušitše. Ke šitilwē ke go be ya mosadi, ka baka la gore mosadi a na nnete. Nnete ya gwe, e ga monna o a phelago naē. Le yēna moredi wa rena mafedilē, re šitilwē. Bjale ka ge le teba gore tsa šta ke namagadi pele, go-ya lewa ke ga tšona. Fēla wena ngwana o tebe gore nto e kholo e gōna. Le yēna mosadi yo we o dutšigo naē, ke mogolo wa go. Dilo ka moka o e o bega amotetwa. Oo nto e kholo e ka tšhoga e na le ngwana wa mothankana, o di tebe gore ke yēna papago. Le-ntšu la mafellō o tsoše nto e kholo. Ke moka a fetša. Ka moka ga bona, ba re thobēla.

6438. Ke nnete ngwana wa mogadikane a gadikele. Amotetwa a bēlēga ngwana wa mothankana. Ba ile ba mo rōla leina le mafēgešego. Ba ile ba mo rōla leina le we ka baka la mmagwe. Ba re ba itše ba ile tšheng, mmagwe a lona ka lešegošego. O be a na le mpa ya ngwana yo we. Bjale a re le a ntholla, nka be le re le ntholla ka bēlēga ngwana wa mothankana. Ka nnete a bēlēga mothankana. Ba napa ba re ke mafēgešego.

KGM.

3092 6439. Ntšhobjane peelo ya gwe a ya ka ya thaba. Ngwana o ile gowa ba ya ba mmega. Ba re re topile ngwana. Kae. Budibeng bja manareng. Keng. Ke wena. A ntšha mēnō a thega. A re re lebugile. A baka ba lemoga, gore a thege le peelo. Ke gore a thega le peelo ya gwe e lukulugile.

6440. Bjale ka ge dilo ka moka di sumiwa ka lapeng la nto e kholo, a fipiwa ga bote. Ngwana a gola, a ba a tšeišwa mosadi. Monna mo la a tšeyago mosadi ke moka ke monna, ka gobane modirō wa banna le basadi o wa o te a. Ba ile ba no ntšha mathō ba lebella. Ba thaeletšitšhobjane mo a ba tibiša gore ngwana o gudile. Bjale a ntšha mokhwa, ka go bōna gore ngwana o gudile. Dilo ka moka tša khoro a the thaya a sona monumagadi. Ba no kwa fēla gore molato wa gore o lifilwe ka gore. Khoro e tswaletšwe ka tha gore. Ka mathō ba tha di bōna.

3093 6441. Phapano ya ašegešege le Ntšhobjane. Mafedile a kwa ka mmagwe le khaithedi ya gwe, gore dilo a di tha tēna ka ntong e kholo. Morwa wa nto e kholo a re, ke nyaka go nyatša mokhalabje. Ka nnete a thōma go roga mokhalabje. O be a fēla a re go yōna, a e e tau le mariri a yōna. Bjale a nyaka go teba gore ngwana ge a mo roga ka mokhwa o, ke go-reng. Banna ba mmotša gore o gudile. Bitša banna o mo gaffile the pona tha gwe.

6442. Ke mang yo we a ka khobakantšhago batho. Oa gona motho yo we a ka ba khobakanyago ka nte le yōna Ntšhobjane. Bana ba pōō wa hwetšana ba e lwa wa the ke wa tēna ka gore. Ka baka la gore ka moswana mo ba yo kwana, ba ta kwana ka wena. Be-eletši ba re, pele ga gore o lwe naē, o swanetsē go no romela motho a go mo tibiša gore ke gudile ke nyaka dilo tša ka. O ile a dira ka mokhwa o we ba-eletši ba mo elatšitšego ka gona. O ile a fetola morumiwa ka gore, thepela o mmotše, a ē lebiteng la papagwe a yo di nyaka gona.

6443. Itšhobjane a re le nna ke papa. Ka moragô ga mo morumiwa a tšo boya le mantšu, ke moka nwa ya thôna. The golago the lwa ke nkwa, motho a gola o wa goma. Mosogana o ile a gobatša mokhalabje. Ba ile ba diyo thuša ka go lamola. Mo la ba the ke ba lamola, o be a holofetše go napa a bolaya. Bjale ke taba banna ba ta khôna go e tena ka buka la madi.

3094

6444. Mahututu a be na bedi. Itšhobjane o ile a khobakanya banna, gore ba tseba mo kwiše gore o bolašlwang. Banna ba ile ba khobakana. O ile a thaloša ka mokhwa o we ngwana a ilego a mo romela motho le ka mokhwa o we a ilego a mo fetola ka ôna. Ka moragô ga mo we ke ge ngwana a tilo lwa naš. Bjale ke re go lena, mputšišetšeng ngwana gore o mpolašlang. Ge a riale ke moka a fetša mantšu a gwe. Banna ba re go lašegešege, bolabola a go mantšu gore mokhalabje o hwelang.

6445. Dipolabola tša lašegešege. Morena dikhoši. Ke re morena dikhoši ka baka la gore dikhoši ke ditšhwana. (Dinalete.) Molaš nka be ke ile lekhota goba ba bina tou. Ke nnete ke mo teile le yêna o ngapile. Pele ga nwa e we ya rena, ke ile ka mo romela motho. Ka re ke gotše, yêna a mpotše bošmô bjaka. Ke ge a yo mphetola ka gore ke ee lebiteng la papa, lo mpotša bošmô bjaka. Ba ôna ga bote gore dipôô dipedi mo moteng. Ke moka ka thôna go-lwa naš.

3095

Ke lwelê naš ka gore pôô a di be pedi moteng, e ngwe e swanetše gotšwa. Ke moka ke reoitše.

6446. Thaga ga o swa e ya timiwa. Makhwapeng a re, timšlang thaga banna. Banna bare ke nnete dipôô a di be pedi moteng. Wena Makhwapeng ke wena rangwane wa bana ba. Ke wena yo we o swanetšego go re botša gore pôô le pōwana ke mang. Le the ke la bolabola go the tebe. Mang le mang o wa teba gore ngwana yo, o šupilwê go ba moja-lefa ka baka la gore nto e kholo e be e the na ngwana wa mothankana. Lehono ngwana o gôna. Itšhobjane o be a swanetše go fologa go dulê ngwana. O the ke wa bolabola gore a re tebe, re a teba. Pele ga lehu go êma mong wa lona.

WAM.

6447. O wa di kwa bitšobjane gore banna ba reng, a re ke a dikwa fela a ke di kwišiši. Le baka le ke the di kwišišigo ka lona, ke gore a la bitšetšwa taba e we. Ke le bitšeditše polaš yaka. Ge le nyaka e we taba le ka e beela letšatši. Ge a riale ke moka a fetša go bolabola.

3096 6448. Mothare o namediwa ka thitong. Bjale ba thōma go bolabola banna. Ke tswanelo ya gore re rakiše molato. Bjale re hwetšana gore mo re ka rakiša madi, re ta ba re khile thato. Thato ke gore gokha bjale bo tha huduwa. Ka baka le we re ta ba re tha lamola. Wena o swanetše go gafela ngwana the pona tha gwe. O ile a ba fetola ka gore nna ke nna morwa mang. Ba re le wena e be e le papago. Bjale ke wena wa lapa le lenyana. Ika the ke ka khōna go fologa, ka gobane le nna uma o ile a mo nyala ka dikhomo. Ke nna moja-lefa bjale ka ge le ile la ntšhupa pele ga batho.

6449. Itšobjane o ile a rakiwa gammōgo le ba mote wa gwe. Dipōo a di ba pōdi ka šaneng ka le thii. Ka baka le we, wena o swanetše go tšwa ka gare ga mote. Mōna o ile a likiša go gana. Bjale ba mmotša gore ge a nyaka ntwā a bolabolē. O ile a bōna ga bote gore a gona motho goba batho ba ve ba ka mo thušago mo we ntweng e we ba e bolabolago. Mōna a roba, a tšhabela thegorwana. Ba šala ba khobakanya batho, ba ba šupa mong moja-lefa. Go beya ngwana wa lapa le lenyana go boima ka baka la gore tšatši le a tošwago ke ntwā. Thobēla nana e la e buulē e bose. Ke moka mašagešege a šala a ba moja-lefa. mafello a taba ya bōna.

3097 6450. Rangwane goba morwa wa rangwane, ke bona ba we ba swanetšego go fela ba šupiwa go ba moja-lefa, ka baka la gore a ba tawenye. Ke mokhwa o ve ba fela go ba gana go beya ngwana wa nto e nyana go be moja-lefa bakeng tha nto e kholo. Le mosadi le yēna a ba unele gore a šupivē go ba moja-lefa.

Temana ya 7: Nto e kholo e ka kokobatšwa le moja-lefa.

6451. Nto e kholo e ka kokobatšwa. Ke nto kholo ya nošate, e re ditšhikhidi ya re mafane. Nto ewe e ka kokobatšwa ka mekhwa ya yōna e mebe. Ge e the na mekhwa ga go ka mokhwa o we e swanetše go kokobatšwa. Le ge mosadi wa nto e kholo a ka hwa a le moopa, ba swanetše go tšeya the bula nto. Mosadi yo we wa the bula nto, o tilo ša tulong ya mohu. Ge a ka ba le mediro ya go the loke, o wa rakiwa.

3098 6452. Ngwana wa noga a na nogana. Ge mosadi wa nto e kholo a ile a rakiwa ka baka la boloi, o rakiwa le bana ba gwe. Ke moka ditela di thibane. Ke gore ba ka the tha bošla go tšeya mosadi mo we lelokong la bo mosadi yo mogolo. Boloi ke mokhwa o mongwe wa go kokobatša nto e kholo. Go nyakēla monna wa go dithare tša go mmolaya. Monna a ka the ke a fo kokobatša nto e kholo a le nnoši, aowa, o swanetše go bitša ba leloko. A ba thalošetše mokhwa wa mosadi. Dammōgō le batswadi ba mosadi ba le gōna. O dira nothatse, bja gore ka moswana mo a hwilē ba the ke ba šala ba rulana ka dithōgō.

6453. Ge mosadi wa nto e kholo a ka thala, bana ba šala. Mosadi yo mongwe o šala a ba apela. Šla ge bana ba ka toga le mago bona, ba boya ka morago ga mo papago bona a hwile. Bana ba we ba ka the ke ba hwetšana boja-lefa. Go dula gōna ba ka dula.

3099 6454. mafiri o be a na le mote o mogolo. Bogolo bja mote ke basadi. O be a na le basadi ba ba phethago monwana ka o thii. Nto e kholo e be e le ya ngwana asete. Leina la mosadi e be bare ke akhapa. Mote o bote re lekhole, ra batašla ke matota. O be o filo gola šla, ka gare ditholwana di the gōna. Lehu e be le a-tile kudu tharing ya bathankana. Bana ba mosadi yo mogolo bona ba phela. Monna o ile a nyaka go dula taba ya mahu ka marago gōdimu. Bjale basadi, bare go monna, re lokollē re bošlē magagešu. Molato keng. Molato o WGM.

8912.

-51-

wa o tebs. Tha go beya ngwale ke lethate. Rena a re na
ba fukatšhi. Go bēlēga a re tšwafe, re a bēlēga. Bjale
a re tebe the we the jago bana ba rena.

6455. Dipolabolo tša basadi di ile tša kwiša monna bothoko.
A bōna ga bote gore mote wa gwe o ta thubēga. Ke ge a re
go bona, dillo tša lena ke dikwile. Ke swanetše go le ntšha,
lo kwa the we the bolayago malapa a lena. Ba ile ba thabēla
mantšhu a monna wa bona. Bjale a re go bona, ke nyaka gore
yo mongwe le yo mongwe a yo botša batswadi ba gwe. Ka
moswana le te na bō mo. Le bona ba te ba o kwe ka ditebe
tša bona the we le tšwelago thona. Ba ile ba dira bjale.
Le yēna o ile a tibiša ba leloko ore ba be gona.

3100

6456. afiri o thalošetšaba leloko le batswadi ba basadi.
Moso a o na lešioi. Ka moswana ba ile ba khobakana.
Bjale a ba thalošetša the bitšetšwa. Le bitšitše ke nna bakone,
ka baka la go togēla ke bana. Bjale mote waka o nyaka go
thubēga ka baka le we. Lehono ke le tibiša gore ke nyaka
gore ba tšwe. Monna wa ngaka o ta a utulla noga e e lomago
bana ba ka. Ke moka ke feditše tša ka dipolabolo. Ba leloko
ba ile ba thabēla mantšhu a we. Batswadi ba basadi, a ka a
ba thabiša. Ba ile ba re, monna mo a nyaka go kwa tša mote
wa gwe, o foya. A re a ke lebege gore le e, aowa. Ke no
lebege fēla bjale ka ge le nna e le nna ngwana wa lena.
ba ka ba tšwēla pele le go fatha taba. Gwa beiwa letšatšhi
la go-tšwa.

6457. makhapa o ile a laēla moredi wa gwe go ripa dithotse.
Ka lebaka la mo ba filwe lobaka la go dira dipoba, ke go a laēla
moredi wa gwe. A re go yōna, ge o ka bōna dithotse tša
ka mafuri di ōna diphephe tša tšona o diripē melebō. O di
tebe gore ngaka e tšō ntiya. Ngwana o ile a dunēla mantšhu
a mmagwe. Ke moka ka moswana ba tsoga ba tšwa.

3101

6458. Monna wa ngaka a tiya Maphapa. Ba ile ba thepela letšatšhi
a maane, ka letšatšhi la bothaano ba fitha mo we ngaka e lego gona.

WGM.

A ba dudiša ka mokhwa o we ba tswalanego ka gona. Ka moragō ga mo we a ba botša methophō ya bona. Ka moragō ga methophō, a ba botša taba e ba e tetšego. Ke moka a tiya mosadi yo wa mmuna tou. A ba a mmotša le ditaelo tša go lašla moredi. Gae lo hwetšana bana ba bolaile hopane. Ba ta mmolaya ka nto ya go. O ile a dumela mantšu a ngaka. Ke moka ba lašla ba toga.

6459. Moredi wa lahapa o ripa dithotse a lla. Ka moragō ga mo ba tha-tšwa gofetša go ja tša ka moswanyana, ba bōna moredi wa gwe a tseya letšepe. O ile a rarella ka mafuri. Ba bōna a ripa dithotse, a lla. Ge ba mmutšiša gore o diring. A ba botša gore mma o itše ge ke bōna diphêphê tša tšona di swaba ke di ripê melebō. Ka baka la borathana, a ba ka ba tšwela pele le go mmutšiša. Ka moragō-nyana ga mo ba tha maketše, ba bōna lehohomedi le tšwa le kitima, la tšona ka ntong. Ba ile ba le bolaya. Ke moka ba le beya nokhobeng.

6460. Makhapa o ile a utama teleng. Ka moragō ga matšatši a mararo, ba tšona ka khoro. Moloi o kae. Ba hwetšana gore moloi a gōna. Bjale re ta dira bjang. Palakanang lo thwa le tšatši le khotša. Ke letšatši la bobedi le boē. Motomong le yēna o ta ba a fithile. Le tibiše batho ba la ba go šala, ba tš ba o-kwe. Mantšu a we a bolabola ke mafiri. Ba ile ba palakana.

6461. Makhapa a tšona ka moswana wa ntho. A letšatši lewe ba yago go thwa ba khutšiša maoto a bona, a tšona moteng. Ke moka a rwala mabêlê a gwe le bana ba gwe, a toga. Morwa wa gwe wa pele, e be e le yo mogolo. A dirêubeng. Monna o ile a mmotša gore o the ke wa tšwa ka moteng pele ga dipolabolo. A ka a motheletša.

6462. Ka moswana batho ba khobakana. Ba ile mo la ba khobakane ka moka ga bona mong wa mote a thōna go ba thalošetša. A re mo re thikile tha phiri. Mosadi yo la o ile a šala a tšona ka WGM.

moswa wa tšatši le la le palakanago ka lona. Go fitheng ga gwe, o ile a tšena ka ntong, ka moragonyana ka bōna dithoto di rwadiwa gammōgō le mabēlē a rwadiwa. Le ile ka mnotša gore o ya kae ditaba di thešū tša bolwabolwa. A ka a mphetola, o ile a tšwela pele le meloko ya gwe le bana ba gwe. Le moka ke tše ke šetšego ke di bōna.

6463. Ditaba di ka laudišetšwa batho. Goriale ke mong wa mote. Ba laudiši ba ile ba laudiša ka mokhwa o we ngaka e ilego ya bolabola ka gona. Ka moragō ga mo ba feditše ditaudišo tša ngaka, ke moka mong wa mote a laudiša maekuto a gwe. A re ke mnete ka mokhwa o we balaudišetšego ka gona. Ke moka a laudiša ka mokhwa o we ngwana a go šala a dira mo gae. Le go ba ile ba šala ba bolaya lebohomedu ka ntong ya moteiwa. Bjale le ntholetšeng bakōne. Ke moka ke lehu laka. Ge e le lefa laka le swanetše go lewa ke mantwana e khorong. Le ge ke hwile a ke nyake ngwana wa gwe a ka šala a ja lefa laka. Le moka a fetša maekuto a gwe.

3104

6464. Safiri a hwa. A ka a tšeya le baka le letelele. Ke gore le ngwaga a ka a fetša. Pele ga lehu la gwe, o ile a thalošetša ba gabō nto e e ta šalago eme le gatong la nto e kholo. A re morwa mafolosane ke yēna mong wa mote o. Go ile go tšeiwa mpja e we e tšelego ka moteng, ke moka gwa tšeiwa yēna. O tšerwe ka dikhomo tša go tšwa khaitsedi yaka. Ke moka a fetša polabolo ya gwe. Ka moragō ga mo ke moka a ba šiya.

6465. Mangou o ile a ba gōna ge go bulukiwa papagwe. Ke morwa makhapa. O ile a toga le mmagwe ge a e tšwa ka moteng. A thōma go bucuša tela ya goya a tsošetša bo morwa rragwe. Ba ile ba lla thello the mohu go fithela the fēla. Modirong 3105 o mongwe le o mongwe e be a e ba gona. Mmagwe o ile a fota thellong fēla.

6466. Letšatšī la tšhupō ya moja-lefa. Bjale bja meriri hangou o ile a ba nthe, le bjale bja aipeudi. Lehono ke letšatšī la tšhupō ya moja-lefa, le gona o ile a ba gona. O diyo o kwa ka bo pudi ya tela, ke moka a ta. Ke gore e be ba tha mmitšī. Le ga go le bjale a ba ka ba moraka. Ba ile ba šupa moja-lefa a dutšī a le gona. Ba thaloša ka mokhwa o we'nto e kholo e ilego ya dira ka gona. Batho ka moka ba ile ba dume'lana le mantšū a we mohu a ilego a šiya. Morwa mafolosane yo we leina la gwe ba go ba ba re ke khatī a napa a ba moja-lefa.

6467. hangou o ile a nyaka go teba. Ke ka moragō ga mo ba šupile moja-lefa. O ile a ba khopšela go bolabola pele ga gore ba palakane. Ba ile ba mo dumella. Moluni wa difeka pele ke mang. Pele ga gore arabiwe, ke na le putšišo e nwe. Mmago dikhomo ge e ile ya roba lešaka, le manamane a yōna a robile. Bjale ke feditše, mona le peelo a ka a raba. Ge a riale a bošela a dula fathe.

6468. Banna ba ile ba mo a raba diputšišo tša gwe. Ge o be o khopšela le baka la go bolabola, e be re gopola gore o ta bolabola the nna goba taba. Bjale o re fa diputšišo. Diputšišo tša go nka be o butšišo mohu papago. Lena a re diri ka bo rena, ke mantšū a a šilego ke mohu. Moluni wa difeka e be e le wena, bjale o boetšitšwe morago ka baka la gotšwa gago ka šakeng. Mo la mmago a re mo a tšhaba wena o šale, gona e be e ta ba wena ge papago a be a nyaka. Ke moka re feditše, a re tha nyaka go kwa polabolo. Batho ka moka bare morena. Ke moka ba palakana.

6469. Ba ile ba thoboša bana ba nohu ka khomo. Ka morago ga dipolabolo le tšhupō ya moja-lefa ba tšela dijong le dinong. Moja-lefa e ile a laiwa gore ngwana wa noga a na nogana. wa thoka go mothōkōmela o ta go lona therōthē. Lena ke moka lehono re a palakana. Ke moka khoro ya ga Masite e hwile, ba ka the thaya go tšeya mosadi yo mogolo. Khoro gwa gola ya bo malomo wa khatī. Mafello a taba.

6470. Bjale ka moteng wa Lewele. O be a na le basadi ba bararo. Mosadi wa nto e kholo e be e le Mpereke. Monna wa gwe o ile a tšeya dikhomo tša gotšwa moreo di wa gwe wa pele a tšeya Nkatile ka tšona. Bjale a dula le ngwetšhi e we. Mpereke a ka a dumela ge monna a tšena ka ntong ya ngwetšhi. A re ke tswanilo ya gore ke dule na. A re o wa di teba gore ngwana wa pele wa mosetsana, dikhomo tša go mo tšeya ke tša ka. Monna a tšena ka ntong ya mosadi.

3108 6471. Mpereke a thala Lewele. Ka morago ga dipolabola tše we tša bona, a re go yēna, šala o dutšhi ga bote marakabele. A ka a mo theletša, o ile a re o kwa lehufa. Khanthe ke moka o tugile. O ile a tšhaba le akeše. A šiya bana ba ba bedi ba bathankana le mosetsana. Ba ile ba leka ka maata go ya ba mo tšeya, a goma a boela. A re a ke nysake go robala le ngwana waka. Lebaka ke gore ke nyele dikhomo, di tšo tšeya mosadi. Lehono o robala le mosadi yo we wa mathepa a dikhomo tšaka. A fete na, ge e le nna a ke tha monyaka.

6472. Nkatile o ile a phatha teelo. Ke gore o ile a šala a tsolola bana. Ka morago ga dipolabolo tša bona, a napa a toga a ya monneng wa gwe yo moswa. Monna a napa a fa mothadiwa tša gwe. Bana bona ba ile ba šala le papago bona. Ke mo a e ra mosadi gore a ba tsolole. Ke moka mmago bona o ile. Le ngwana ka o thii, a ka a ba gona yo we a gopolago go latela mmago bona.

3109 6473. Losana a šala a ba moja-lefa ka morago ga lehu la papagwe. Moja-lefa ke morwa mothadi. O ile a ba moja-lefa ka baka la gore a ka a nyaka go šala mmagwe ka morago. Le ge a gudile e le monna, a ka a kwišiša ka taba ya mmagwe. O be a bitša Nkatile gore ke yēna mma. Bjale papagwe a laela gore ke yēna yo we a tago šala a ija lefa laka. Go ile gwa ba bjale ka ge mohu a ile a laela.

6474. Khomo a e lebale namane ya yōna. Apereke a thōma go fapana le monna wa gwe wa bobedi. O ile go o kwa gore morwa wa gwe ke moja-lefa, ke moka a thōma go melēle monna mothela. Mosadi mo a the na ngwana, monna o rona mosadi. Bjale mo a mo roma a tha dumele. A ba a kwata a mo iša theata. Khante o mmuletše tela. A tšhabela ga morwa wa gwe. A napa a duletše ruri. Morwa wa gwe a thōpha thoto a fa mothadiwa. Mafello a taba.

6475. Phupu o be a na le basadi ba bedi. Mosadi yo mogolo e be e le Matšie. O ile a dula na lebaka le letelele, a thešū a tšee mosadi wa bobedi. O ile a tšeya mosadi wa bobedi ka moragō ga mo a bōna gore mosadi wa pele o fedile teng. Ke gore noga e be e ngadile a tha thwe a tha bēlēga. O be a na le masogana a mararo. Mogolo wa bona ba re ke Khašane. Yēna o be a šatše a mo tšeišitše mosadi. A ya a tšeya mosadi wa bo bedi. Mosadi yo we wa bo bedi, ke wa mokokotšelo. ile a kwana le wa nto e kholo mo a yo tšeya wa bo bedi.

6476. Matšie a dira gore Khašane a tēnē ka ntong ya mosadi yo monyana. Ke mmagwe a gore a tēnē, ka baka la gore monna mo a belašela, o be a fēla a agella morwa legora. Ka tšatši le lengwe a ba lašela, a re o tha tšama a šaba. Ba teba ga bote gore mo a tšwile a boe kapela. Letšatši le ile la mo dikella nageng. Bošego a boya, a hwetšana morwa wa gwe ka gare ga nto. A ka a mmolaya. O ile a motšeele the aparō. Ke moka a mo lethetša a tšwa. A šala a robetše.

6477. A tsoga a botša mmagwe. Ke hwetšane morwago ka ntong yaka. Ke matšatši ke di bōna, bjale ge ke re ke a go botša ke moka o fo aga legora. Bjale o mpotša gore ke dieng. Ke re nthatana ya mašabele khano e la e letše mang. A ke ne khwara natšo. Go toga lehono a ke tha mo nyaka mo. O swanetše go toga. Mosadi a o retola ka go rogana. A re o ta šala o rakuletše marakabele.

WGM.

6478. Mollô o ile wa runaša. Ke gore a ile ba thōma golwa. Ka moragô ga mo a motšitše marakabele, a le bala mosadi ka molathêla. Molathêla ke o tiya motho ka moragô ga theata. Ge o nteile ka gare ga theata, ke legori. Wa hupa menwana ke thepakêlê. Mosadi a kwa gore di a baba, a no tswara ka tša ka peeke. Ke moka o runašitše. O ile a phakiša a mo thaba ka megôlo. A phakiša a mo lethetša ka tša ka pe'le. Bjale a no tiya. Morwa a kwa mmagwe a lla, a ya a mo thikiša. Ba ile ba nyaka go bolaya, a thuša ke Rakhobadi, a lamola.

6479. Ke thagoletše lokaana la re go gola la nthaba. Morwa wa gwe o thoka le khogo ya lefofa. Bjale o ile mo a bitšitše banna ba gabô, a ba thalošetša ka mokhwa o a fapanago le nto e kholo. Banna ba ile ba bōna nto e kholo phōšō gamōgō le morwa wa gwe. Ngwana o na le phōšō, o be o tha twanêla go thikiša mmago. Bōna o diretše papago phōšō. Wena a o bone phōšō. Lehono o nyaka go bolaya o šale o ija lefa la gwe. Morwa a ka a ba araba, o ile a no homola. Bjale ba gafêla mong wa mote gore a fetše taba.

3112.

6480. Lešela a se la tšhwane rōla le la motho le gona. Ka moragô ga mo ba mo gafetše taba, a bolabola. La gola le ya bolata. Kudu go bolwabolwa ka mosetsana. Bjale ke thabile ke leokana, leokana le we le swanetše go tomudiwa. Goriale mo we ke gore a ntšwêlê ka moteng, a bōnê wa gwe mmoto a dulê. Pele ga gore ba begele morwa e taba, mmagwe a bolabola. Taba e we a e bolabolago, e ka the ke ya dirêga. Nna ke metše neng thekutu, mo a tha te kantong ya ka. Togela tše we mosadi, a re tšela tšōna. Morwa wa nto e kholo, a re nka the ke ka toga. Ge papa a nyaka go mpolaya, a mpolae ke le ga namo. Go lukile banna, nna lehono ke nna lešele.

6481. Lešele ke rotwe. Rotwe e tšêga ditšhwane le basadi ba yōna. Ka moragô ga mo di gudilê, ke moka di lwa nayô. Ka baka la go thoka mohola, ke loka e ya tšhaba. Ke moka tšwile mothapeng. Io e bona tsa gabo e ya tšhaba. Phupu

3113

a re go banna, ke gudile, a ke nyake go fofotšwa e the nna khomo. A ka ba a mpoloya bjale ka ge e thale yo monyana. Lege ke la mokhalabje a ke mokhalabje wa tšhwene. Nna ke swanetše go-tšwa ka moteng ko bōna waka mmoto ke dulē. Ba ile ba mo dumella. Ba re ke nnete dipōō a di be pedi moteng.

6482. Matšie o ile a šala le morwa wa gwe. Ka moragō ga mo a thalušitše gore go toga yēna, ba nyaka go teba ka basadi. Mong wa mote a re ke basadi ba gwe, ge nke ke baka basadi ba swanetše go toga le nna. Ba nto e nyana a ka a gana, o ile a dumēla go toga le mokhalabje. Magō Khašane a re nna a ke thoge e the nna the thare. Ba bōna ga bote gore ditaba di buima. Ke ge monna a e tšwa le mosadi yo monyana, a ya a dula motong wa šalang.

3114

6483. Dipolabolo tša Phupu pale ga khudugō. Le ntheletšeng ba ga Malesa. Malesa ke tšhwene. Ke gore ba bina yōna. Mošaša o we ke yago go o aga, ngwana yo a the ke a tēna. Ke mmone gore yēna le magwe ba nyaka go mpolaya ba šale ba ija thakhayaka. Thakha ke gore dilo tša go šiya ke mohu. Lefa laka ka moka ke ta lefa mosadi yo ko dulago naē. Ka gobane ke yo we a ta go ntšhetša. Le ga ke teba ga bote gore mogama nnyo a gome, go goma mo gama khomo. Kowa morakeng ke iša lehu. Ngwana o mpolaile ka go tēna diphateng tšaka.

6484. Phupu a loma ke kwiti, a napa a hwa. Khwiti ke gore o ile a no tšwa ditšo tša go thefele. Di dira bjale ka ge nke ke diphupu tša khwiti. Ka moragō ga matšatši a the makae, mo a le kowa morakeng a hwa. Motho yo mogolo wa o kwa a bolabola taba, o na le nnete. O di bōne. Le wena mo o ka re o na le ngwana, a tena ka ntong ga go, o tebe ga bote gore o go bolaile. Ka baka la gore meletse e we a e dirago mo ana le mosadi, wena o ka the ke wa e dira, ka baka la gore o tšofetše.

3115 6485. Thello tha mohu ya ba khakantšhane. Khašane o ile a ba gona morakeng go bōna mohu papagwe. Go ile gwa ba mankhapana. Ba bangwe ba re mohu o swanetše go rwadiwa a yo tšwa a le ka ntong ya mosadi yo mogolo. Ba bangwe ba ganetša. Ba re mohu a uta, o ile a thaloša ditaba ka moka re le gōna. O ta bošla maruping bjang. Go ka the ke gwa direga. O swanetše go tšwa a le ga na ka no ntong ya mosadi yo le na le rego ke yo monyana e išwe lebiteng.

6486. Theriri a ba thalošetša dipolabolo tša mohu. Ke moratho wa mohu. A re go bona, ke a makala ge batho re le bjale ka ditšhwene. Ke gore ba re tšhwene e lebala kudu e bjale ka ngwana. Le e tswenya ka go bolabola, e le gore mohu o šile mantšu. Lefa ka moka ga lona o le gafetše morwa wa mosadi yo monyana yo. Le lebita la gwe, o ile le mpolokeng ka mo šakeng la dikhomo. Ge re rakiša molaō wa lentsu la mohu, re swanetše go dira mo we a go bolabotšego. Ba ile ba dumelana ka mokhwa o we a laudišitšego ka gona.

3116 6487. Khašane a ka a bolabola. Bo mmagwe a ba ka ba ta. Ba gopotše gore o ta rwadiwa a ta a beiwa ka ngwakong wa gwe. Thello ba-thologadi ba lla ba le ka ntong e we mohu a tšwilego a le ga yōna.. Ke gore mohu o swanetše go-tšwa ka ntong e kholo. O ile a tšwa a le ka ntong ya mosadi wa bobedi, a išiwa lebiteng. Mosadi wa bobedi a tena a le nnoši ka ntong.

6488. Yo mongwe le yo mongwe o ile a lla thello tha mohu a le ka ntong ya gwe. Buntši bja batho ba ile ba lla thello ba le ka lapeng la nto e nyana. Sandi ba lapeng la batšie, ba ile ba batswadi ba gwe fēla. Yo mongwe le yo mongwe o ile a dire bjala bja diphiri ka lapeng la gwe. Le bjala bja meriri gwa fo ba bjale. Dingaka tša go alafa lehu, di ile tša ba pedi. Ngaka e gwe ke ya mma šala šuping. E ngwe ke ya mma morakē. Le bjala bja meriri ya dipeudi bo ile bja fo ba bjale.

WGM.

6489. Letšatšhi la tšhupō ya moja-lefa. Ba ile ba khobakana lapeng la nto ya nna moraka. Khašane le bo ngwanabo gamašgō le bo magwe a ba ka ba ya. Le bōna ba ile ba dira thoboso mašuping. Batho ba ile ba ta kudu lapeng la ngwana-madike. Ba ile ba thaba khomo ya go thoboša bana ba mohu. Khašane le yēna o ile a thaba khomo. Khomo o we ke ya matšo a khatšedi ya gwe. Khatšedi kowa ba ile ba thaba khomo ya go šiya ke mohu.

3117 6490. Theriri a tšwara Modupi ka letsogo. Re go batho, le mmona ngwana yo ke mo swerego, ke yēna moji wa lefa la mohu. O dutšhi tulong ya mohu. Ge gona le motho yo a nago le molato le mohu, o swanetše go bōnana na. Dikoloto tša mohu mo bathong, ke yēna yo we a ta go di rēra. Batho ba bangwe ba ka makala ge go šupiwa yo bakeng tša Khašane. Ke mohu yo we a ilego a kokobetša lapa la legolo ka baka la mokhwa wa lona. Bjule ke ge a šiya tašlo ya gore morwa Ngwa-madike ke yēna yo we a swanetšego go ja lefa la gwe. Le bo ngaka bja gwe, o filiš yēna. Ke moka ke feditše. Ka moka ba re thobēla. Mafello a tšhupō.

6491. Go leka noka a še go tshela goriale ke Khašane. Mohu o be a e na le lesome la dikhomo le dikhomo tše ntabe. Dipudi e be e le mesome a mabedi le dipudi tše pedi. Dipōkōlō diphētha menwana mmedi. Bathotheletše ba re go Khašane, le wena o swanetše go hwetšana wa go moabe. Monna o ile a mela diphašelo. A ya ga morwa rragwe. fitha a re, re swanetše go abelana mothahu o wa papago rena. O ile a mo tšola ka gore nna ke nna ngwana nka tše ditše. Wena mo o khōna, tše-pela ga rangwane o botša yēna.

6492. Khašane a ya a botša rangwane wa gwe. Rangwane wa gwe, a no bona a tšwella e thale ka moswanya. Ka gobane o ile go bolabola le morwa rragwe, a gona a bošla gae go robala. Ke ge ka moswana wa gōna a tšogella yo we rangwane. Wena.

s912.

-61-

Bjale rangwane wa gwe o ile a makala kudu ge a mōna. O maketše ka baka la gore e thale a fapana le mohu e šu a ke a gata mo we moteng wa rangwane. A fithe a motšša bjale ka ge a botšša morwa rragwe.

6493. Rangwane o fetola Khašane. O ya kwale ngwana wa mogolo. Lehono mantšu a go a kwale, ka baka la mantšu a mohu. Mohu o go tšeišitše mosadi. A moragō ga mo we, wa fapana le mosadi yola wago, wa ya wa tšha ka nlong ya mogatšša papago. Bjale pele ga lehu la we, o ile a šiya tašlo. A re wena a wa swašela go hwetššana thelo gōdimu ga mafa a gwe. Go bjale, bjale ka ge mohu a bolabotšše. Ke moka a fetšša tanaššo ya gwe. Le morwa re re kwane, bjale lena lo oyo bōna mo re arogana lefa. Ge le kwane gona, ke ta tsogela ka moswana. Ke moka a goma a bošela gae.

6494. Ba ile ba mo gančla. Ka moswana bja re gotha ba ya ba gathana. Ba ile ba gule le baka le letelele ba no homola. Bjale rangwana wa bona a re ke na le modirō waka kowa gae. Nka be le šome ka mokhwa o we le bolabotššego ka gona. Le ga go le bjale ba ile ba fo homola. Rangwane a re khanthe o itše go ta kowa ga ka wa re keng. O riale o ra Khašane. Ke ile tang le re abaganye lera la go šiya papago rena. Go bjale modupi. A re nna a ka tšhe mo a na le thelomo. Ba re go yēna thepela o khutšša, a gona the we o ta the hwetššago mo.

6495. Khašane o ile a kitima le dikhorō. A moragō ga mo a bona gore ba mo gančla, a thōma go buušša ditela tša go ya dikhorōng. Le ga go le bjale ba khoro a ba ka ba šha naš. Ba ile ba šma le modupi.

3/20. 6496. A thōma go šumišša molwa o dutši. Ka moragō ga mo a bōna gore ditaba tša gwe a ba mo kwale, a thōma go šumišša molwa o dutši. Naka tša go rwešwa a di khomarele thōgō. O the ke wa bona go-akalla ga bošong, go-wa fathe ke ga lona. WGM.

Dišma tše pedi tše di ile tša thabiwa ke Modupi, ka gobane o ile mo a re o tšhela ditaola tša gwe tša mmotša gore a rulŋle. A tho-ka go rulŋla o ta naiwa. Ka gobane papagwe o hwile, a mo ratile metholo ka moka, ke ge a thaba dišma tše we tša ka gōdimu.

6497. Gowa ga Khašane ya ba lehu la gwe. Modupi a re, a ke mogolo ke mokokompa, ke mokhufsi mmōna tša khole, tsa khaufsi ke ya ukamela. O ile a le ka ka maata go khopela dithere tša go nyaka go bolaya moja-lefa, a šitwa ka gobane ditaola tša moja-lefa di ile tša mmotša. A rapa baloi gore ba mo thuše. Le bona ba ile ba šitwa go tena ka khoro ya moja-lefa. A ntšha khomo a rēka tadi mothwana. O fo dira ka thogo, a ka a tšanaa laolŋla pheko ya gae. A thale mo o laolŋla ke ngakane ya go mo fa. Monna o ile a leba moja-lefa ka tadi. A ka a tēna, o ile a wa ka moro o ga legora. Moja-lefa a mmolaya. Ba goga mpja ba ya ba boloka. Ke moka taba ya bona ya fēla e ta mo we. Mosopolai a lelwe, Khašane o e polaile ka noši.

Temana ya 8: Go tibiwa ga dintlo.

6498. Tšbō ya nto e kholo go monna wa basadi. Monna mo a tšeya basadi, a tšee tšatši ka le thii, ba ya ka go latelana. Mosadi wa gontšha monna thakeng. Ke gore wa mathōmō. Ka moragō o tšeya balatedi ba we. Ge balatedi e no ba batho fēla, le yena wa mathōmō e no ba batho fēla, yo nola wa mathōmō ke wa nto e kholo.

6499. Bana ba ba ja-lefa ke ba pele. Ngwana jo mongwe le yo mongwe, yo we e lego mogolo ke moja-lefa. Aheši ya toga ngwe e ya šala. Ke gore mogolo wa bona a hwa, jo šala yo a molatšago. Fēla ge a ka hwa a šiya mosadi, a ka tne ke a ba moja-lefa. Moja-lefa go taba morwa wa mohu. Šjale bakeng tha dintlo tša basadi go tnepela ka motseele ya bona. Wa pele goba dikhomo. Taba kholo ke dikhomo.

6500. Phetano ya dikhomo. Ge monna wa basadi a hwile, jo WGM.

nyakiwa go tibiwa nto e kholo. Ge mohu yo we e the ngwana wa pele empa a ile a liya basadi. Ba nyaka go teba gore mosadi wa gontšha mohu thakeng ke mang. Dikhomo tša go mo tšeya di tšwa kae. Ke mo we batho ba phakišago ba hwetšana tela ya nto e kholo.

6501. Ditela tša khwetšano ya dikhomo dipeui. Ikhomo tša matšo a ngwanana. Tša maata a monna le tša maata a mosadi. Gona le tela e ngwe e we motho a hwetšanago dikhomo ka yōna. Ke dikhomo tša melato. Bjale dikhomo tše di fetago dikhomo tše we ka moka ke tša matšo a ngwanana. Di latela ke tša mosadi. Dikhomo tša maata a monna a di na mohola, ka gobane a di na mong wa tšōna.

6502. Taba e ya dikhomo tša monna ge di the na mohola, e ile ya bipela banna ba bangwe. Dikhomo tša gotšwa ngwanana ke tše dikholo, ka gobane di na le mamauwi. Tša gotšwa monna di ka foya tša gola mo we di yago go nyala gōna. Go bjale ka mo a ka hwa tša šala di e ke lešaka. Di ka the ke tša aana moja-lefa fela, di aana dinto tša gwe ka moka. Tša mosadi di swanetše go aana morwa wa gwe. Go bjale ka tša ngwanana, le tšona di na le mong. Dikhomo tša mosadi goba tša ngwanana di na le thopa e kholo, mo ba nyaka go bolaya e ngwe. Ya monna khomo a e na thopa. O fo ba botša gore ke nyaka go bolaya khomo; ke moka a bolaya.

6503. Ge baka nyakišiša nto e kholo, ba chwetšana, ke moka ba e hwetsane moja-lefa. Mabapi le borwa ba nto e we, a go tha na nyakišišo. Ngwana wa pele ke yēna moja lefa, wa yōna nto e we kholo. Fela molaō o, o tilego, ke go tšeya mosadi wa the bula-nto e kholo, ge nto e kholo e ile ya hwa e the na morwa.

6504. Mokhwa wa dikhomo tša tšeo ya basadi le bogolojane bona, ke o o late'lanago ka mo fathe. Basadi le bona ba tšeiwa ka go late'lana ga bona. Le ga go tibiwa gore mosadi wa gontšha monna thakeng ke yo mogolo, fela bogolo bja mosadi bo thepela ka WGM.

dikhomo. Nto e kholo ke e,

1 Nto ya go tšeišwa. (matšo a khaitšedi.)

2 Nto e late'logo, wa go tšeiša ke dikhomo tša maata a mmago.

3 Nto ya go tšeiša ke papago, ka dikhomo tša maata a gwe.

4 Nto ya dikhomo tša melato.

5 Nto ya the bula-nto. O ngodiwa kowa a nampa l. Ka gobane ke yêna yowe a swanetšego go fma legatong la yôna.

6 Ntô ya matšo a moredi wa gwe wa pele.

7. Mosadi wa go šiya ke mohu a thale ga gabô.

6505. Bana ba nto e kholo ke bo moja-lefa. Mong moja-lefa

ke ngwana yo mogolo. Ke gore mogolo wa bona. Ba bitšwa bo

moja-lefa, ka baka la gore mogolo mo a ka hwa, moratho wa gwe,

3125 o swanetšego tšeya le gato la gwe. Yo la le yêna a hwa, yo

la moratho o tšeya legato la gwe. Go ka šitwa mo a ile a šiya

mosadi. Ke mokhwa o, ba rego, bana ba khoši re loba ka moka,

ka gobane yo we e ta ba go khoši a re motebe.

6506. The tima mollô. Monna a ka tšeya basadi, ka moragô

a ya a tšeya wa nto e kholo. Mothang a tenago, ka moka ga bona

ba swanetše go tima mellô. Mollô o ta tuka ka lapeng la nto

e kholo. Ka moka ga bona ba swanetše go tšeya mollô gôna.

Ke tšhupô ya gore ke mosadi yo mogolo. Ka moka ga bona ba

swanetše go ba ka fathe ga gwe. Le bana ba gwe ke bona bo

mong wa lefa. A go khathalege goba ke ba ba nyana, moja-lefa

o swanetšwe go lediwa. Mo a gučilê ke moka ba mogafšê lefa.

6507. Dikhomo tša matšo a khaitšedi. Di tšeya mosadi yo

mogolo ka baka la gore di tšwa motho. Dikhomo tše di na le

lapa la tšona. Motšwi wa dikhomo lapa la gwe ke la mamnuwi.

Ka baka le we ke gore di na le tela e e le banego. Fêla

3126 ge monna a ka tšeya dikhomo tša moredi wa pele a tšeya mosadi

ka tšona, a ka the ke a ba yo mogolo. Ka baka la gore, a ka

the ke a golêla monyi wa dikhomo. A ka no ba yo mogolo

fêla ge nto e kholo e ile ya ba le mokhwa. Ke tše dikholo

fêla ge di ile tša fiwa morwa a tšeya mosadi ka tšona.

WGM.

6508. Nka baka lang dikhomo tša mosadi di feta tša monna. Mo tabeng e banna ba ile ba nyaka go rulana ka dithogo, ka baka la khanetšano ya bona. Bakhalabje ba bedi, ba ile ba re dikhomo tše dikholo ke tša monna. Bjale ba bedi bare mabaka ke a fe. Ba re mabaka ke gore ke mong wa mote. Le yēna mosadi o tile ka dikhomo tša monna. Ke mokhwa o we ba re go mosadi ke the tšwa the bina a the tielwe moropa. Le tšona dikhomo tša maata a mosadi, e thale tša monna ka baka la gore letšepa le mphini o fa ke yēna. Ke moka ba fetša go thaloša mabaka a bona.

3127

6509. Ba go ēna le mosadi ba fa a bona mabaka. Bagwera ba rena, go bontšha gala gore e be le the eule khorong. Ke lena ba malapeng. Molaš wa banna o tšeta khorong. Dikhomo tša maata a monna a di na mong wa tšona. Ke tša dinto tša gwe. Ge a ka hwa, basadi ba gwe ba swanetše go abagana ka tšona. Ge a ile a tšeiša morwa yo mongwe, ka moka barwa o swanetše go ba tšeiša. Khanthe tša mosadi a di na makhakhampōti, di na le tela ya tšona. Ke tša morwa wa gwe yo mogolo di laola ke yēna. Baratho ba gwe a ka fo ba tšeiša basadi, masaledi gwa ba a gwe, Khanthe tša monna a di bjale.

6510. Lefa ke dithapō. Dithapō tša monna wa basadi, ke tšona tšewe di nago le mong wa tšona. Dithapō ke dilo tše ditha lewego. Ditaola, dithare le kotse le lerumu ke tšona dithapō tšewe di lebanego nto e kholo tšela. Dinto tše dinyana o ka the ke wa o kwa di ngunanguna.

3128

6511. Khomo ya pheko ke ya mang. Goriale ke ba la ba re go dikhomo tše dikholo ke tša monna. Ba hvetšana gore khomo e kholo ya pheko ke ya monna. Mosadi a ka tšeta ka a go mogolo Quimu ga monna wa gwe. Ba ile ba gona ba kwana gore dikhomo tše dikholo ke tša monna. Tša mosadi ke tše dinya. Le gona a še gentši mosadi a ka ntšhago dikhomo tša maata a gwe a go tšeya megadikane.

WGM.

6512. Moteng wa Motou o be a na le basadi ba banê. Kudu e be e le basadi ba bedi. Mosadi wa nto e kholo e be e le Mapholo. E be e no ba motho fêla. E bobedi ke okhati. Yo wa bobedi ke pere ya magadi a mabedi. E ile ba fê swana di pelegong tša bona. Nto e kholo e ile ya fê ba le ngwana ka o thii wa mosetsana. E ntle nyana le yona ka o thii wa mosetsana. Monna a fêla maata, a re ke moka ke le khopô la ka. Ke moka ke ta hwa le leina laka.

6513. Baredi ba gwe ba nyadiwa. Moredi wa nto e kholo ba re ke Mašilu. O ile a nyadiwa ke ba ga Pôpêla. Wa nto e nyana ba re ke athako. O ile a nyadiwa ke ba ga Thekhoka. Dikhomo tša manyalo a baredi ba gwe tša êna ka lešaka. Ka moragô a bona gore mo a ka hwa basadi ba ka šala ba thinya dikhomo le ba gabô, bokaone ke go tšeya basadi. Ka tšona. A tšeya dikhomo tša nto e kholo a tšeya Masenkele. Ka morago a tšeya Mpjaafe ka dikhomo tša go tšwa nto e nyana.

6514. Masenkele o ile a êna lebaka letelele a tha fetoge. Morhalabje a tha-kana thôgô, ka baka la gore o ile a e-natša dingaka tša mo ga gešû, ka moka ga tšona di ile tša šitwa. A o kwella ngaka Bokhaga. A ya. Ya ta ya alafa mosadi. E ile ya matšša gore o ta ba le ngwana ka o thii wa mosetsana. Ka moragô ga mo we wa the ke wa the tawanya ka gobane a ka the tha hwetša yo nongwe. Go ile gwa ba bjale ka mokhwa o we ngaka e bolabotšego ka gona. A bêtšga ngwana wa mosetsana. Ba re, ke motšwa-Khole. Mong leina la gwe ke Mašilu, ka gobane dikhomo tša go tšeya mmagwe, di tšwa Mašilu. La Matšwa-Khole oretše ke papagwe.

6514. A tšeya dikhomo tša moredi wa nto e nyana a tšeya Mpjaafe. Aowa yêna o ile a e-tšibula ka ngwana wa mothankana. Ba mo rêla leina la Nyatšê. Matou o ile a hwa a tha laêla othelo. Di ile tša mo kama dithaa. A re di ta šala di bôna ke ba-šadi.

6516. Taba ya tšhupō ya moja-lefa. Ka moragō ga no ba ndilē thello the mohu, ba khobakana mabapi le tšhupō ya moja-lefa. Nthatana ke yōna moratho wa mohu. A thalošetša khoba ka mokhwa o we taba e mipetšego ka gōna. Mogolo wa ka o hwile. Bjale a ka a laēla. Khoši ya toga, ya šiya mafotwana, le fotwana le lengwe le swanetše go šma the bakeng the khoši. Mogolo waka, o šille dinto tše nnē. Le bōna basadi ba we ba bedi, ke ba gwe ka gobane o be a dula nabō. Nto ya pele ke ya Mapholo. Ya bobedi ke ya Mokhati. Nto e kholo ya nya dikhomo, tša tšeya Masenkele. Nto e nyana le yōna ya nya dikhomo, tša tšeya Mpigafo. Bjale ka bitilwē ke noma, ke re mpetoleng yōna.

6517. Ba the betolana be le thephiring. Basadi ba la ba bedi ba be ba le nabō mo we thephiring. Ka moragō ga no moratho wa mohu a feditše go ba thalošetša, a ba gafēla go kokona lerapō. Ba bangwe ba re, o thalušitše fēla a wa pholetša. A re a ka pholetša bjang. Ba re taba ya dinto e latiwa ka methela ya dikhomo. A thaloša. Nto ya pele o ile a tšeiša ke batswadi ka dikhomo tša go tšwa khaitšedi. Wa nto ya bobedi, o mo tšere ka dikhomo tša manta a gwe ka moragō ga lehu la batswadi ba rena. O ile a mo thadiša a le matshegong. Ba ba bedi ke thalušitše. Ke moka a fetša thalošo ya gwe.

6518. Nto e kholo a e na ngwana. Bjale ba re re kwile. Pele ga gore rena re šaetše, wena re botše moja-lefa. Ke le bigile taba, lena le ka no šaetša bjale ka ge le bitšeditšwe gona. Ba bangwe ba re Nyatši o swanetše go ba moja-lefa. Ba bangwe ba re a swanēla go ba moja-lefa ka baka la gore wa nto e kholo o gōna. Go kaone go yōna Nthatane a ka ba moji wa lona ka go tšwarēla nto e kholo. O ta tšwarēla o fe ngwana wa gona. A ba ka ba fetēla pele. Bjale re re morwa wa nto e nyana a be moja-lefa, ka baka la gore a ka khona go tšeya dikhomo tša moredi wa Mathenkele a yo tšeya mosadi ka tšona.

WGM.

3132

6519. Nyatši o ile a šupiwa go ba moja-lefa. Ka moragô ga dipolabolo tša bona, ba kwana gore morwa wa nto e nyana a be moja-lefa. Fêla o ile a laiwa gore, o swanetše go tšeya dikhomo tsa morodi wa nto e kholo a go tšeya mosadi ka tšona. Mosadi yo we e ta ba yêna wa nto e kholo. Ke moka taba ya tibišwa gare ga khoba. Khoba le yêna e ile ya kwana le taba ewe.

6520. Nyatši o ile a dira ka mokhwa o we ba ilego ba mo laêla ka gona. O ile a tšeya mosadi ka dikhomo tša nto e kholo. A bêlêga ngwana wa mothankana. Ba mo rêla leina la Matou. O ile a gola, a ba a mo tšeiša mosadi. O ile a šala a ba moja-lefa ka moragô ga lehu la Nyatši. Ke moka taba ya bona e fedilê.

3/33

6521. Mamokutupu o ile a hwa a šiya basadi ba ba thaano. Papagwe e be e le Mauwane. Mauwane o ile a hwa a šicla morwa wa gwe lefa, ka gobane o be a na le mosadi ka othi. Bjale bana a ba le ba ba bedi mothankana le mosetsana. Papagwe e be e le mulugi wa dišego le go roka mathêo. Mmagwe e be e le muphi wa dipitša. Monna o be a na le tša gwe dikhomo. tša maata a gwe. Mosadi le yêna o be a e na le tša gwe. Bjale Mauwane a re gohwa, lefa ka moka ya ba la morwa wa gwe.

6522. Lehunô la motho yo mosoke basadi. Ka moragô ga lehu la papagwe, a thôma go tšeya basadi. Mosadi wa gwe wa pele wa go montšha thakeng ke Lokhadi. Molatedi wa gwe ya ba alekututu. Wa boraro Madimabe. Ba o ile a tšeiša ke papagwe a tha phela. Ka moragô ga mo a hwile, a tšeya ba ba bedi. Mmagwe a mo fa dikhomo tša go lekana motheke wa mosadi. A tšeya ahodu ka tšona. Khaitšedi ya gwe ya nyadiwa. Motheke wa ngwanana a o lewe ka legano, o swanetše go tšeya mosadi. O ile a tšeya Makoše ka matšô a khaitšedi ya gwe.

6523. Monna o ile a hwa a šiya lapa le lengwe le le lengwe le na le bana. Nto ya pele e be e na le basetsana ba bararo fêla. Nto ya bobedi e na le basetsana ba ba thaano le WGM.

le mothankana ka o thii. Nto ya boraro e na le ka o thii wa mothankana. Nto ya bonê e na le ka o thii wa mothankana. Nto ya bo thaano mothankana ka o thii le basetsana ba banê. Basadi e be ba tha tšwa fe go belega, e be ba bêlêga ba e hwa. Ke mote o mogolo bana ba ba-thankana ba fêla ba e hwa.

3/34

6524. Tšhupô ya moja-lefa. Na boragô ga thello tha mohu, ba ya ba khobakana go bôna ngwana yo we e lego moja-lefa. Ba ile ba šupa ngwana wa nto ya mafello go ba yêna moja-lefa. Ba bangwe ba ile ba the kwišiše gore le baka ke le fe go šupiwa ngwana wa nto e nyannyane. Ke tšwanêlô ya gore ngwana wa nto e nyana a be moja-lefa ka baka la gore mmagwe o boya ka dikhomô tša gotšwa khaitšedi ya mohu. Nto e kholo e ne le bana ba banenyana fêla. Bjale ba ka the ke ba ba ba ji ba lefa, ka baka la gore ba taya magadi a bona. Malekutu o bikilwê ka dikhomô tša melato. Mašimabe o na le ngwana wa mosetsana. Le mo a be a na le ngwana wa mothankana, e be go ka the ke gwa khônêga, ka gobane o tšwa ka dikhomô tša maata amohu le tša melato. Mahudu go ka the ke gwa khônêga ka gobane o nyetšwe ka dikhomô tša maata a mmagwe mohu. Re šupa ngwana yo we goba moja-lefa ka baka la dikhomô.

3/35

6525. Mogwêra a lwantšha tšhupô ya ngwana wa nto e nyana. Molwantšhi ke morwa mohu, wa nto ya bo bedi. A re ngwana yo we a ka the ke a ba mogolo nna ke le gona. Mmagwe o no re a bikiwa a hwetšana nna ke le modiša. O kile wa bonang bakeng tha molomô wa lena. Goriale ke khadi. A re a ke bolabole tša molomô, ke bola-bola tša bogolo. Ge e le tša molomô, ke khale ke oi lethetšitšê. O monna mohu o sile a go tšcišitšê mosadi. Na baka le we o swanetšê go theletšê banna gore thapô mo ba gôga, ba gôga ba e ya kae.

6526. Mabaka a we le a bolabolago ka moka ke le fêla. Nna ke re a ka theke a letšê lengwane, nna ke le gona. Banna ba re o swanetšê go theletšê mantšû a rakhadi wa go. Monna mo la a bolla-go ke moka bophokho bo feule. Mangwane WGM.

s912.

-70-

a letša ke mašoboro. A re tše ka moka ke phefo e ralukiša dithare. Ba re bokaone ke mo o ka ya khorong. Mothomongwe yōna e ta ya ya go lokolēla boja-lefa.

6527. A re le lathetše le rapō dimpjeng. Mpja e we e ta di fenyago, ke yōna e we e ta kokonago le rapō. Ba bōna ga bote gore ntwā o e thomile. Ba re go yēna, re thaya go e khopola, re ta gona ra boya. Ba bolabotše ka mokhwa o we, ka go bōna gore mollō o ka šala wa rumaša. Go palakaneng ga bona mo we, ba napa ba iša taba khorong ya ga mašumu.

3136.

6528. Ba thalošetša ba khoro tela ya nto e kholo. Ba ile ba thaloša ka mokhwa o we ba ilego ba thalošetša batho ka gona ka letšatši la tšhupō ya boja-lefa. Bjale ra šupa ngwana wa nto e nyana go ba moja-lefa ka baka la gore dikhomo tša go tšeya mmagwe, di tšwa khaitšedi ya mohu. Bjale morwa wa nto ya bobedi o wa lwa. O re re lathetše le rapō dimpjeng. Goriale ke mmaki wa nto ya bobedi. Bjale ra bōna gore ntwā e ka šala e lwana. Ke mokhwa o we re tišitšego molato mo khorong. Ba khoro ba ile ba amogēla molato.

6529. Ba khoro ba ile ba ntšha mmaki ka gare ga mote. Ba khoro ba ile ba bitša mmaki. Mmaki a thaloša ka mokhwa o we a bakago ka ōna. A še nna mmaki ke nna Mankepeng. Ke nnete ke fapana le ba gešu ka baka la gore ngwana a be mogolo go nna. Mabapi le di feka tše we ba ilego ba di bolabola, nna ke khale ke tha tene di-fekeng. Mo we ke go tebago, ke gore bana ba mna Mokhadi, ge ba feditše go loma, ka morago e be go loma nna. Ka moragō ga mo we, e be gona bana ba malapa a a latelago a mma ba khōnago ba loma. Mola ba bee ngwana yo mongwe wa mosetsana wa Mokhadi, pelašlo e be e ka the be gōna. Ke moka ke feditše.

3137.

6530. Bjale ba khoro ba re, o wa kwala rēla a o kwale. O wa bōna ngwana ditaba tša dinto di thepela ka dikhomo. Dikhomo tše we ba di bolabolago gore di tšere makōše ke matšho a khaitšedi ya mohu. Dikhomo tšewe ke tša monna le mosadi.

WGM.

8912.

-71-

K34/82

Ka baka la gore ke bôna ba we ba go tshakha mollô. Go
bjale morwa Makoše ke yo mogolo go vena, ka baka la dikhomo.
Dikhomo tša melato a di na leina. O wa kwa, o swanetše go ba
ka fathe, yêna a be ka gôinau gago.

6531. Mokokonopjana mo o lla o mogolo o le gôna, o la
mogolo o swanetše go rakiša o mo nyana. Goriale ke mmaki.
Ba re go yêna go toga lehošo o swanetše go tšwa ka gare ga
mote. Ba we ba go latêlago ke bago. Lena moja-lefa, ba we
3/38 ba šalago ke bago. Fêla taba kholo e e nego gôna, ke go
thôkômla nto ya Mokhadi. Ka gobane mo la a be le ngwana
wa mothankana, ke yêna yo we a go ba a ta ba moja-lefa.
Ke moka gofedile. Re nyaka pudi ya go tswalla khoro. Ba
e nyaka go baatholêlwa. Ba ntšha pudi ba ba fa. Ke moka
ba goma.

6532. Moragô a tšwa ka moteng le mmagwe. Ka moragô
ga mo ba boetše gae, a bôna ga bote gore dikhaka di fatile
mabita. Ka baka la gore ba khoro ba mo tšwile, ke ge a
khuduga ka gare ga mote. A gwa ka gwa ba le motho yo a mo
šalago moragô. O ile a fo tšwa le mosadi wa gwe le bana
ga mmôgô le mmagwe. A ya a ba moja-lefa wa nto ya bô, mmotong
wa Lekhwareng. Mmakodi a šala e le moja-lefa maruping a go
šiya ke papagwe. Mafello a taba ya moja-lefa.

6533. Mmakodi goba Pududu ke yêna morwa Makoše. O ile a
tšeya dikhomo tša moredi wa Mokhadi, a ya a tšeya mosadi ka tšona.
Leina la mosadi ba re ke Mokhatšane. O ile a bêtšga ngwana wa
mothankana. Ba mo rêla leina la Mamokutupu. O ile a šala a
3/39 ba moja-lefa ka moragô ga lehu la papagwe. Pududu. Mokhatšane
o ile a ba ngwetšhi wa nto e kholo. Nto e kholo ke moka ya
tsoga ka baka la gwe. Mafello a taba.

6534. Mokwaše o ile a šiya basadi ba ba bedi. Ka molaš
ke basadi ba banš. Bjale wa nto e kholo o ile a hwa pele
ga mmonna wa gwe. O be a na le ngwana wa mosetsana fêla.
Leina la moredi wa gwe ba re ke Maphurane. Papagwe o ile a
WGM.

tšeya dikhomo tšā matšō a gwe, a ya a nyala mosadi wa the
bula-nto ka tšona. Maina a basadi ba gwe ke a:-

Makopi, Madibi, Lekhadimane le Mangwedi.

Makopi ke yēna wa nto e kholo. A hwa pele ga monna. Madibi
o be a na le bana ba bararo ba bathankana. Le basetsana ba
be ba le gōna. Lekhadimane ba bathankana ba le ba banē.
Mangwedi e be e thale ngwetšī. Fēla mohu o ile a robadišwa
ka ntong ya gwe. Le thello ba ile ba lla ba le ka lapeng la
Mangwedi.

3140 6535. Nto e kholo ba ile ba šupa ya Mangwedi. Ke letšatši
la tšhupō ya moja-lefa. Mabaka a go šupa nto e we. Ke nto e
k holo ya Makopi yo we a hwilego. Bjale nto e we e tsugile,
ka gobane Mangwedi o e butše. The bula-nto tha nto e kholo ke
thona mmago basadi ka moka. Dikhomo tša gotšwa moredi wa
nto e kholo di tšō tšeya yēna. Dinto tše dingwe a tša ka tša
belaēla. Di ile tša dume'lana le mo we ba šupilego gona bjale
ka ge ba ile ba tima mellō ya bōna mothang a tēnago mosadi yo
we wa the bula-nto. Ke nnete bogoše ke bja lapa le legolo.

6536. Gwa nyakišišwa moledi wa nto e kholo. Tša šta ke
namagadi pele go ya le-wa ke ga tšōna. Nto ya Mangwedi e
godišitšwe empa a e na ngwana. Bjale ka ge e le yo moswa
kholofēlō e gona ya gore o ta ba le ngwana. Malakare a
šupiwa go ba moledi wa nto e we. Go šupiwa go ba moledi, a
še gore o robale ka ntong e we. O ka robala fēla ga o kwana le
mong wa nto. Le ge e le yo mongwe wa barwa ba mohu a ka
robala ka gona a go molato. Malakare ke ngwana wa moratho wa
mohu.

3141 6537. Moroti a dula le Mangwedi. Ke morwa wa nto ya bo
bedi. Go dula le mosadi wa nto e kholo, a še gore ke wena
molandi. Aowa o molandi wa mosadi fēla. Lefa le laola
ke mosadi le moledi. Le bona ba ka the ke ba fo le šusiša
ka bo bona. Ba swanetše go tibiša ba leloko. Bjale ba ba
tibiše modiro o we ba nyakago go šoma. Ge mabaka a o kwala, ba
WGM.

8912.

-75-

ba dumella. Ge tabana a tha kwale, ba ba gančla.

6538. Mangwedi a ba le mpa. Mpa e we ya gwe o ile a bēlōga ngwana wa mothankana. Leina la ngwana ba mo rēla la Mokwaša. Moledi wa lapa la nto e kholo, o ile a mollēla go fithēla a gola a e ba monna. Lentšū le monna la šupa yo a nago le mosadi. Ka moragō ga mo a bōna gore ke monna, a khobakanya batho.

6539. Malakare o šupa khobo moja-lefa. Batho ba ile ba khobakana ka tašlō ya moledi. A dira gore ngwana a dulē pele ga khoba. Ke moka a ōna a tswara ngwana ka letsōgō. A re le bitšitše ke nna ba bina tou. Ngwana yo le a ōnago ke motswere ka letsōgō, ke yēna moja-lefa. Leina la mogolo wa ka le tsugile. Ke yēna okwaše. Lehono ke mogafōla dilo tša bō kamoka ga tšōna. Ke yōna taba e we ka go ba ke le bitšetša yōna. Ge a riale a bočla a dula fathe. Ka moka ga bona ba ile ba re thōnēla. Ke moka ke mafello a taba ya bona.

3/42

6540. Boopa bja nto e kholo. Ge nto e kholo e thena ngwana, ba swanetše go tšeya mmula-nto. Balaudi ba re ba tšeya mathatswa dikhwale. Bjale ka the ga gešū taba e we a e gōna. Go tšeiwa fēla mmula-nto. Ge mosadi wa mmula-nto a ka the ka a tšeiwa; gōna yo a molatelago o swanetše goba moja-lefa. Nto e we ya go latēla, e tiya kudu boja-lefeng ka moragō ga mo mosadi wa nto e kholo a hwile. Mo a tha phela, morwa wa nto ya molatedi, o swanetše go ya a soma ka lapeng la nto e kholo.

6541. Makwale o ile a hwa a šiya basadi ba bararo. Aina a bona ke a a latelanago a:- Morebudi, Matherebu le anyane. A ngodilwe ka tatelano ya tšēō ya bona. Morebudi o ile a tšeiwa ka dikhomō tša go tšwa khaitšedi ya mohu. Balatedi o ile a ba tšeya ka dikhomō tša maata a gwe. Mosadi yo Matherebu a mo tšeya ka go bōna yo mogolo pōpō e the gōna. O ile a šitwa go tšeya mosadi wa the bula-nto ka gobane Morebudi wa phela. Ba nto ya go latela nto e kholo, a ba WGM.

3/43

le bana ba ba bedi ba basetsana. Ke ge a yo tšeya Manyane.
Yēna o ile a ba le thari ya bathankana le banenyana.

6542. Manyane. Leina le a še mong leina la gwe, ke leina
la leepana. Mong leina la gwe ke tsutsanke. Leina la
Manyane o retše ke ba gadikane ka baka la mathepa a bana ba gwe.
Ba re a ledume le tšwa ntšhung. Le yēna mmabona o be a e nya
kudu. Mokhōba ka moka e fo ba mathepa. Ba mo ēpa fēla
ka go bōna a na lethari e bote. Le bjala bja gwe e ba ba thu
nyake go nwa, ba re ba tšhaba ditšhila .

6543. Morero wa tšhupō ya moja-lefa. Ka moragō ga mo
thello tha mohu the fedile, ba khobakana. Mo we morerong wa
bona, ba hwetšana gore nto e kholo a ena ngwana. Mo la e be
e na le ngwana wa mosetsana e be e le kaone, ka gobane o be a
ta nya, ke gore gotšwa dikhomo ba ya ba tšeya mosadi wa the
bula nto. Basadi ba ba bedi ba swana ka gobane ba boya ka
dikhomo tša maata a mohu . Ngwana wa mosemanyana ke pheko.
Ke ge ba rēra gore ngwana wa nto ya boraro ke yēna moja-lefa.
Ba beya letšatši la tšhupō ya moja-lefa.

6544. Masepa o ile a šupiwa go ba moja-lefa. Leina le la
Masepa ke mong leina la gwe. O retše ke ba duledi. Ba re
o ile go hwa fathe ke moka a nya le thepa. Ke mokhwa o we
ba ilego ba mo rēla leina le we. Ba ile ba mo šupa gare ga
batho ba tetše. Ba thaloša gore dintlo tše dikholo, di dumetše
bana ba bathankana. Ke mokhwa o we le bōnago re šupa ngwana
wa nto e nyana. Fēla ngwana o thōkōšlē nto e la kholo. Ke
moka tšhupō ya bona ya fēla e ta mowe.

6545. Masepa o ile a napa a ba khōkhōō ka moragō ga lehu
la Morebudi. Ka bolaya nkwe ke a-para a ke na malome yo nka
mosomago. Ke gore ka gobane nto e kholo e hweletše dilo ka
moka di laola ke yēna. Ke mafello a taba.

3145 6546. Masepa o ile aga mote o mogolo. Ka dikhomo tša matšo a dikhaitšedi tša gwe, o ile a tšeya basadi. Le matšo a dikhomo tša baredi ba nto ya bobedi. O be a na le lesome la bona le ka othifi. Thuri e be e lla le mothegare. Masepa o ile a hwa mēnō e the le a maswa. Ke gore a ka a gola. Ba ile ba lla thello tha mohu ba tha khobakane mo we moteng wa mohu. Ka moragō ga thello tha gwe, mote o ile wa thubēga ka bogare.

6547. O ile wa thubēga ka tšatši la peyō ya moja-lefa. Ba ile ba khobakana mo we moteng wa taweng. Bjale ba rēra ka tšhupō ya moja-lefa. Mosadi wa nto e kholo e be e le wa matšo a dikhomo tša dikhaitšedi ya mohu. Bjale morwa wa nto e we kholo ba re ke mampenyane. Bjale ba emiša yēna gare ga bona. Basadi ba go bikiwa ka matšo a dikhomo tša baredi ba Mathegabu, ba re rena re na le la rena lapa. Lapa a le ji le ngwe. Ba we ba go boya ka dikhomo tša dikhaitšedi tša mohu, ke bona ba we ba ta go lebella mošupīwa. Ke moka ba ripagana ka dikhorō. Ka dikhomo tša Mathegabu, bare ke re na ba ga Mongaale wa bolapong. Ka dikhomo tša mampenyane ba re ke rena ba ga Mongaale wa khulukwane. Bolapō a ba le ba gwe batho. Nkhulukwane go ba mampenyane a ba le ba gwe. Matellō a taba ya barwa ba mohu masepa.

6548. Ge monna a ile a tšeya basadi ka dikhomo tša maata a gwe, moja-lefa ke morwa wa mosadi wa go bikiwa pele. Basadi ka moka ba swanetše go ba ba maata. Ka gare ga basadi ba we, gwa the be le yo we a ilego a tšeišwa. Tabeng ya basadi ba go tšeiwa ka dikhomo tša maata, a e tšwenye. Ka gobane wa nto e kholo a thoka ngwana, ngwana wa ma-molatela o ba moja-lefa. Montšha thakeng yēna ke wa nto e kholo.

6549. Themukhiši goba Morei. Mong leina la gwe ke la mathōmō. Leina la bo bedi ke la modirō wa gwe. Monna yo, o ile a hwēla ke batswadi ba gwe, e thale yo monyana. A ya

s912.

-76-

ga malome wa gwe, ga Madigane go lediwa. Diputšanyana tše
we tša go šiya ke batswadi di ile tša hwa ka moka ga tšona.

3147 Ngwana o ile a ba tshuwana ya mathomola p'elo. Malome a gwe
gammôgôle bo makholo wa gwe ba hwa.

6550. Ngwana a ba mmone ka telo. Na moragô ga mo malome
wa gwe le makholo wa gwe ge ba hwile, a ja nta, a še ba ka
letae. Letae ke mae a dinta. Mosadi yo telephaka a šala
a tawanya tšhswana ya batho. Le ge pula e na go rumiwa yêna
nokeng. Mong, ba gwe ba šala ba outši. Ngwana o ile a ba
dithorišegong tša maseta peelo. A gona mo we a ka tšhabêlago
ka gobane khoro ya bo papagwe ba hwile ka moka, e be go no šala
yêna papagwe. Bjale papagwe o be a the na khaitšedi. Le
yêna o be a the na khaitšedi. Na tšatši le lengwe ba kona
le dijô, a phela ka medi le dkenyo.

3148 6551. A thôma go rêya dipela. O ile a tswêla go thepela
le batsumi. Ge ba rêya le yêna a rêya. Mothang a boyago a
rwele pela, ba mo tswara ga bote. Ke moka ya napa ya ba
modirô wa gwe. Na moragô ga mo a gudilê e le lesogana,
tše dingwe a di rekisa. Le khopa a šoga. Ba ruki ba
mathêbô ba e ya barêka. Dipela e be ba rêka ka mabêlê.
Mekhopa ba rêka ka dipudi. O ile a ba le dipudi tše dintši.
Ke moka a di rekiša a rêka dikhomo ka tšona. Bjale telephaka
a thôma go mo nyaka. A mo šupa moradi wa gwe gore a mo tšee.
O ile a gona, a re ke khaitšedi, a ba bjale ka ge e le lona
'ma.

6552. A ntšha dikhomo le dipudi a tšeya lawana-thekwane.
Di ile tša šala di tha eme ka lešaka. Modirô wa gwe wa
gorêya a tšwêla naô pele. Ke moka bošuwana bja punaga. A
tšhaba ga malome wa gwe le mosadi wa gwe, a ta ka mono nageng
ya gešu. Batho ba ile ba tēna ke botseba. Nka baka lang
ngwana a re golêla. O ile mo a re o tholla melabo ya gwe, a
hwetšana a tantše marabê. A napa a goma ka tha ka moragô.
Ge a fitha gae, a bitša mosadi wa gwe, ba tšhabela ka mono.

WGM.

6553. Motho mo a na le leruŋ batho ba bakana ka yēna.
Yo mongwe le yo mongwe o nyaka a ka tšeya moredi wa gwe. Ka
mono boreka a tšeya basadi ba ba bedi. Mosadi wa golatšela
wa pele ya ba Ngwana-Tholo. Wa boraro ya ba Lekhadimane.

3149 6554. Lehu la orei. Pele ga lehu la gwe, basadi ba ba
bedi ba ile ba tšwa ka moteng. Ke mosadi wa nto e kholo le wa
nto e nyana. Gwa šala Ngwana-Tholo. O ile a fofutala. Bjale
ba mošpa ka gore o fofutšitše ke leukašlō. O be a rata
mosadi wa bo bedi kudu. Bjale a bona ka tšhedišō ya gore
go na le monna yo a robalago naš. A rekšela mosadi lepai le
le šhweu. Ke lebaka la mo ba lema. O ile o a e tšwa a
e ya mošemong a le apara. Monna a dula šōdini ga thaba a mo
lebella. A bōna a roga le monna yo mongwe. A kitina a ya
a ba tawara. Ke moka lepai la o tšena ka mathong a napa a
fofutala. Basadi ba ba bedi, ba re o ta šala o fēpa the šōlē
the we, ka gobane ke wena modira tšōna. O ile a hwa e le
thefofu.

6555. Ba ile ba lla thello lapeng la Ngwana Tholo.
Mosadi wa nto e kholo o ile a tshela noka ya morola, aga mote
wa gwe mmotong wa photwaneng. Wa nto e nyana a ka a dula
'motong o mongwe. O ile a fo dira la gwe le gora. Ka lehu
la gwe ba ile ba gathana lapeng le we la nto ya bo bedi, ba lla
3150 thello tha mohu tha fēla.

6556. Morerō wa tšhupō ya moja-lefa. Ka moragō ga thello
mo the fedile, bana ba mohu ba khobakana. A gona wa leloko
la bo mohu. Ba ile ba khobakana le bo mmago bona. Ga mmagō
le batswadi ba basadi. Le banna ba ba agišanego nabō.
Mosadi wa nto e kholo, a thōma go bolabola. Re khobakane mo
lapeng la nto ya bo bedi ka baka la gore monna wa rena o hwile
a le gona. Bjale nna laka lentšū, ke re bana ba khaka ba
bitšana ka miludi. A di ile go ya ka maboto, ditaba re ta
no botšana. Re ka the ke ra khōna go bošla ra aga felo go
thii, ka go bona mongwa rena a re togetše. Ke moka ke feditše.
WGM.

Ba la ba bedi le bona ba kwana le mantšu a gwe.

6557. Khobong maduma a ta fella ga mang. Goriale ke banna. Tša maduma ke tša banna. Ba re a re gane dipolabolo tša lena. Re nyaka go tba fêla yo wa e tabago thôgô ya lena. Mosadi wa nto e kholo a re nna ke nna mmini mockopedi. Wa nto ya bobedi ke yêna a nago le ngwana le wa nto ya boraro. 3151 Di e kwala šupa yo we le ta yago le fêga ditaba go yêna. Ka moswana ge ba ka amolaya ba ka toga ba lla ka nna. Banna ba ba thêka ga bote go rithêla a šupa morwa wa nto ya bo bedi. Moji wa lefa gwa šupiwa šupuluzane. Ke moka taba ya bona ya fêla e ta mo we.

6558. Dilete a di štêlane go štêlane batho. Ge monna a ka tšeya mosadi, ka moragô ga lebaka, a ba thegôlê, a gona taba ke thegôlê tha gwe. Bo makholo wa gwe ba ka the ke ba mo fa yo mongwe mosadi. Yêna ka nêli o tswanetše go bôna gore mosadi waka ke thegôlê, a khone go šoma ledirô ya lapa, ke moka a thôphê o holo a yo tšeya mosadi.

6559. Tomotiya o ile a tšeya amolawa. O ile a bêlêga naê bana ba banê, a tha phela ga bote. Ka moragô mosadi a tšena ke bolwetši bja mokotogane. A wêla gôdimu ga mollô, a swa letsôgô. Letsôgô la gwe la ba thegôlê. Ke moka mosadi a fapana thôgô. Makholo wa gwe o ile a o kwa bothoko kudu. A leka ka maata go tšama a alafiša moredi wa gwe. Bolwetši a bja ka bja fola, ka gobane motho wa mokotogane a ba a swa ke moka a tha fêla. 3162 Monna o ile a fetoga mosadi. Ke gore o ile a dira modirô wa lapa. Bana a ba roma dikhoneng le lokha meeti. Yêna a faga tša goja. O be a no fêla a iša mabêlê ba ga makholo wa gwe ba mo šilêla. Amolawa o be a na le moratho wa gwe, ba re ke matebe. A ba ka ba khona go mo fa yêna.

6560. Moredi wa gwe a gola, ya ba yêna mong wa lapa. Ia gola le ya bolata. A bôna gore ka moragô o ta bikiwa, a šala mašuwane, ke go a tšeya dikhomo tša matšo a moredi a yo tšeya WGM.

mosadi ka tšona. Leina la mosadi e le lotšopi. Go ile gwa
ba yōna yo we Šalago a ketaketa ka lapeng la molawa.

6561. Mahole o ile a ba moja-lefa. Mahole ke morwa molawa.
Ka moragō ga lehu lapapagwe, a šala a bu moji wa lefa. lotšopi
le mo a be a na le ngwana, o be a ka the ke a ba moja-lefa.
Ge nto e kholo e be e the na le ngwana, gōna morwa wa gwe,
e be e ka ba moja-lefa. mafello a taba.

3153 6562. mafello a ditaba tša Tema ya 31.

6563. Lethethō la ditema tša tema ya 31.

6280 Tema 31. Moja-lefa yo gofelo
wa basadi ba monna.

24

6285. Temana ya 1: Moja-lefa ke wa nto e kholo.

25

6289. Temana ya 2: Moja-lefa o no šala, ge moja-lefa
a šile barwa.

26

6353. Temana ya 3: Sonyana bja moja-lefa.

27

6380. Temana ya 4: Peyo ya moja-lefa wa monna wa
basadi, ge nto e kholo e dumala ngwana.

28

6391. Temana ya 5: Boopa bja nto e kholo.

29

6426. Temana ya 6: Lefa la monna wa basadi a le
tsware ke mosadi.

30

6450. Temana ya 7: Nto e kholo e ka kokobatswa le moja-lefa.

31

6498. Temana ya 8: Go tibiwa ga dintlo.

32.